

บทที่ 3

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรม

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ในปัจจุบัน อาชญากรได้นำเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้นมากระทำการในรูปแบบต่างๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางการได้มาของทรัพย์สิน อันเป็นการฟอกเงิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินนั้นไปใช้เป็นประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก ทำให้ยากแก่การปราบปรามการกระทำความผิดเหล่านั้น และเนื่องจากกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ยังไม่สามารถปราบปรามการฟอกเงินหรือดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินนั้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว จึงได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศ หรือกฎหมายของต่างประเทศ เพราะเป็นมาตรการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายที่เป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่แต่ละประเทศนำมาใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมและการฟอกเงิน

3.1 สาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ในการยกร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของนานาประเทศ โดยยึดถือตามกฎหมายแม่แบบของสหประชาชาติเกี่ยวกับการฟอกเงินที่ได้มาจากอาชญากรรมยาเสพติด และข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน The Financial Action Task Force Recommendations เป็นหลัก¹ โดยต้องการให้กฎหมายดังกล่าวเป็นมาตรการเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ทำให้จัดการกับผู้กระทำความผิด และทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาการฟอกเงินของขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรม ได้ทำลายระบบเศรษฐกิจที่ถูกต้องตามกฎหมาย คุณภาพเสถียรภาพและความมั่นคงของนานาประเทศทั่วโลก ทุกประเทศทั่วโลกต่างตระหนักถึงความจำเป็นในการเพิ่มมาตรการทางกฎหมายป้องกันและปราบปรามการ

¹ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.

ฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตามมาตรฐานสากลด้านการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง ข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (INTERNATIONAL STANDARDS ON COMBATING MONEY LAUNDERING AND THE FINANCING OF TERRORISM & PROLIFERATION The FATF Recommendations) เพื่อตัดวงจรการฟอกเงินของขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรม การป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดและการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรม เป็นมาตรการที่สำคัญเพื่อจัดแรงจูงใจในการกระทำความผิดของอาชญากรคือเป้าหมายที่ทุกประเทศควรให้ความสำคัญและร่วมมือกันในการจัดขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมการฟอกเงินดังกล่าว

3.1.1 ความหมายของการฟอกเงิน

การฟอกเงิน [Money Laundering] คือการเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายให้ดูเสมือนว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้กระทำความผิดกฎหมายไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบที่มาของทรัพย์สิน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน อันจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตนอีกด้วย นอกจากนี้ทรัพย์สินอื่นที่ได้มากลายเป็นเงินสะอาดแล้ว ผู้กระทำความผิดกฎหมายก็สามารถใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมและคุ้มครองความมั่นคงให้กับอาชญากรรมของตนด้วย²

การฟอกเงินเป็นซึ่งเป็นการดำเนินการด้วยวิธีต่างๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดใด ๆ เปลี่ยนเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น จึงได้กลายเป็นรูปแบบที่แพร่หลายมากที่สุดของอาชญากรในการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อปกปิดและหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิด นอกจากนี้การฟอกเงินยังก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากเงินที่นำมาฟอกเป็นเงินนอกระบบอันไม่ได้เกิดจากผลผลิตทางเศรษฐกิจ และเงินดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมือง ตลอดจนนำมาใช้เพื่อการขยายเครือข่ายของการประกอบอาชญากรรมจนกลายเป็นอาชญากรข้ามชาติที่ทรงอิทธิพล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ในที่สุด³

² สุรพล ไตรเวทย์. (2537). "กฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน". *รทีสาร, ปีที่ 2 (ฉบับที่ 6) มกราคม - มีนาคม 2537*, หน้า 13-14 .

³ ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2540). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. กรุงเทพฯ: บี.เจ.เพลท โปรเซสเซอร์. หน้า 8.

การฟอกเงินจึงต้องมีการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มาของทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดด้วย เช่น การที่จำเลยถอนเงินค่าเมทแอมเฟตามีนออกจากบัญชีเงินฝาก ป. รวม 9 ครั้ง เป็นเงิน 4,173,000 บาท ตามที่ได้รับมอบอำนาจจาก ป. เพื่อนำไปให้ ต. ผู้ที่ขายเมทแอมเฟตามีนให้ ศ. กับพวก ถือว่าเป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดการได้มาซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงมีความผิดฐานฟอกเงินตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 5 (2), 60⁴ แต่เงินที่ได้มาจากการจำหน่ายเมทแอมเฟตามีน โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่าได้กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มาของเงินจำนวนนี้ การกระทำในส่วนนี้จึงไม่มีความผิดฐานฟอกเงิน⁵

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการฟอกเงิน

อาชญากรจะทำการเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายให้ดูเหมือนว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายได้สำเร็จ เมื่อผู้กระทำความผิดสามารถนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปใช้จ่าย หรือนำไปใช้ในการกระทำความผิดอย่างอื่นได้ โดยที่ผู้อื่นไม่ทราบว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิด อาชญากรจึงยังคงแสวงหาประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรมต่อไป เงินหรือทรัพย์สินที่ผ่านกระบวนการฟอกเงินมาแล้วจะถูกนำไปใช้ในการประกอบอาชญากรรม หรือส่งต่อไปยังกลุ่มองค์กรอาชญากรรม การฟอกเงินจึงเป็นเครื่องมือสำคัญของอาชญากร โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดและปิดบังเจ้าของเงินหรือทรัพย์สินที่แท้จริง เพื่อไม่ให้ผู้อื่นทราบว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้มาจากการกระทำความผิด

(2) เพื่อนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปใช้หรือแสวงหาประโยชน์ หรือสนับสนุนในการก่ออาชญากรรมอื่นต่อไป หรือเพื่อขยายเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมอันเป็นการสร้างฐานอำนาจในทางอาชญากรรมให้เติบโตยิ่งขึ้น

(3) เพื่อแปรสภาพของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด ให้อยู่ในรูปของทรัพย์สินอย่างอื่น เพื่อให้ยากต่อการตรวจสอบและปราบปรามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3.1.3 ความผิดมูลฐานและการกระทำที่เป็นความผิดฐานฟอกเงิน

ความผิดมูลฐาน คือ ความผิดอาญาที่เป็นมูลเหตุ เป็นที่มา หรือฐานก่อให้เกิด หรือให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากการกระทำความผิด หลังจากนั้นก็มีกรนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจาก

⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 105/2561

⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 2770/2550

การกระทำความผิดอาญาดังกล่าว ไปโอน เปลี่ยนสภาพ หรือกระทำความผิดประการใด ๆ เพื่อปกปิดอำพรางที่มาของเงินหรือทรัพย์สินนั้น ๆ ซึ่งกระบวนการดังกล่าว เรียกว่า การฟอกเงิน⁶ ปัจจุบันพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 กำหนดความผิดมูลฐานไว้ 26 สถานความผิด ดังนี้⁷

1. ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

2. ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับเพศ เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป พาไป หรือรับไว้เพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น หรือความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ เฉพาะที่เกี่ยวกับการกระทำเพื่อหากำไรหรือเพื่ออนาจาร หรือโดยทุจริต ซื่อ จำหน่าย หรือรับตัวเด็กหรือผู้เยาว์ซึ่งถูกพรากนั้น หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหาล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือที่เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการค้าประเวณี ผู้ดูแล หรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณี ในสถานการค้าประเวณี

3. ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญาหรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

4. ความผิดเกี่ยวกับการชักยอกหรือนื้อ โกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์หรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดย กรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินการของสถาบันการเงินนั้น

5. ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

6. ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือริดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

7. ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

⁶ สีหนาท ประยูรรัตน์. (2547). *คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542*.

กรุงเทพฯ: วินเนอร์ เอเชีย เทรค. หน้า 71.

⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2542. มาตรา 3.

8. ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา
9. ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นพนันโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป หรือเป็นการจัดให้มีการเล่นการพนันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์
10. ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด
11. ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วยจำหน่าย ซื้อ รับจำนำ หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า
12. ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋วตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า
13. ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอม หรือละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า
14. ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า
15. ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า
16. ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน
17. ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง
18. ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ทรัพย์ โจร ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หนีโจง หรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระ
19. ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด
20. ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายล่วงหน้าตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือความผิดเกี่ยวกับการ

กระทำอันไม่เป็นธรรมที่มีผลกระทบต่อราคาการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าหรือเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลภายในตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า

21. ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิดเพลิงดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน เฉพาะที่เป็นการค้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดและความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์เฉพาะที่เป็นการค้ายุทธภัณฑ์เพื่อนำไปใช้ในการก่อการร้าย การรบ หรือการสงคราม

22. ความผิดตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2550

23. ความผิดฐานมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 (มาตรา22)

24. ความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ.2559 (มาตรา 25 วรรคหนึ่ง)

25. ความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่ขยายอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง พ.ศ.2559 (มาตรา 25 วรรคสอง)

26. ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลียงหรือหนีโทษอาชญากรรมตามประมวลรัษฎากร (มาตรา 37 ตรี) การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติที่กฎหมายกำหนดเป็นความผิดมูลฐาน แต่อาจไม่เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ก็ได้ ศึกษาได้จากตัวอย่างคดีที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ เช่น ความผิดฐานเสพยาเสพติดโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แม้เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2534 แต่ไม่เป็นความผิดมูลฐาน เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 และ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ตามที่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 3 ให้นิยามความผิดมูลฐานไว้ นั้น ไม่รวมถึงความผิดฐานเสพยาหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายเพราะในสภาพความผิด ผู้กระทำความผิดไม่ได้ทรัพย์สินใดจากการกระทำความผิด จึงไม่มีเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่ศาลจะสั่งให้ทรัพย์สินของผู้นั้นตกเป็นของแผ่นดินเมื่อ บ. ถูกศาลอาญาพิพากษาว่า มีความผิดฐานมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษเพื่อเสพ มิใช่

มีไว้เพื่อจำหน่าย บ. จึงมิใช่ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด⁸

ความผิดฐานให้สินบนแก่เจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่เป็นความผิดมูลฐาน เนื่องจากการให้เงินแก่เจ้าพนักงานตำรวจเพื่อจูงใจให้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่จับกุม มีลักษณะเป็นการยุยงส่งเสริมก่อให้เกิดเจ้าพนักงานตำรวจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตอยู่ในตัวก็ตาม แต่การกระทำเช่นนั้นก็มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดโดยเฉพาะอยู่แล้ว คือ ป.อ. มาตรา 144 อีกทั้ง การที่เจ้าพนักงานตำรวจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตตามที่ถูกร้องก็มีได้สำเร็จลงด้วยการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกโดยการให้เงิน ดังนั้น ถึงหากแม้ว่าผู้คัดค้านจะให้เงินแก่เจ้าพนักงานตำรวจเพื่อจูงใจให้ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่จับกุมผู้กระทำความผิดซึ่งผู้คัดค้านจัดทำขนส่งสินค้ามีน้ำหนักเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดจริงก็ตาม การกระทำของผู้คัดค้านก็คงเป็นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 144 อันเป็นความผิดต่อเจ้าพนักงาน มิใช่ความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานตำรวจในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ความผิดตาม ป.อ. มาตรา 149, 157 ประกอบมาตรา ผู้คัดค้านมิใช่เป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนเจ้าพนักงานตำรวจในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ คดีจึงรับฟังไม่ได้ว่า ทรัพย์สินดังกล่าวเหล่านั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับความผิดมูลฐานด้วย ศาลจึงไม่อาจมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตามคำร้องพร้อมดอกผลตกเป็นของแผ่นดินตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 51⁹

3.1.4 ขั้นตอนและวิธีการฟอกเงิน

ขั้นตอนแรกเป็นการวางเงิน กล่าวคือ การนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการก่ออาชญากรรมเข้าสู่ระบบเงินปกติ ถัดมาคือขั้นตอนที่สอง เป็นการจัดชั้นบังตาหรือแยกเงิน กล่าวคือ การจัดทำรายการทางการเงินเป็นหลายช่วงหรือหลายชั้นเพื่อให้การทำธุรกรรมทางการเงินดังกล่าวมีความสลับซับซ้อนเป็นการยากแก่การตรวจสอบและทำการติดตาม ขั้นตอนสุดท้ายเป็นการรวบรวมเงินกลับคืน กล่าวคือ เป็นวิธีการผสมผสานกันระหว่างเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมกับเงินถูกกฎหมาย เพื่อให้เงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรมดูเหมือนว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย และผู้ทำการฟอกเงินสามารถชี้แจงแหล่งที่มาของเงินได้¹⁰

การกระทำที่เป็นความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ การโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือ

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5289-5290/2555

⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 21858-21860/2555

¹⁰ มิสรา สามารถ. (2540). *การฟอกเงิน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. หน้า 12-14.

ปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำ ความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ กระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งการปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สินอาจกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การนำไปซ่อนไว้ ใ้ในตู้เซฟให้มิดชิด การนำไปเปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร การนำเงินสดที่ได้มาโดยผิดกฎหมายจำนวนมากไปใช้ในต่างประเทศ การจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นในหลายบริษัทหรือหลายกิจการ แล้วทำการถ่ายโอนทรัพย์สินระหว่างบริษัท หรือทำการกู้ยืมเงิน หรือซื้อสินค้าจากกิจการในกลุ่มบริษัทของตนในราคาสูงกว่าปกติ เพื่อให้เห็นว่าเงินที่ได้ นั้นมาจากการประกอบธุรกิจที่ถูกกฎหมาย, การกู้เงินเพื่อลงทุนในกิจการที่ชอบด้วยกฎหมายโดย ใช้เงินผิดกฎหมายเป็นหลักประกัน เป็นต้น

3.1.5 ช่องทางที่ใช้ในการฟอกเงิน

เมื่อขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมได้เงินจากการกระทำความผิดแล้ว จะทำการฟอกเงินด้วยรูปแบบต่าง ๆ แต่ช่องทางที่เผชิญความเสี่ยงเป็นลำดับ ดังนี้

1. ธนาคารพาณิชย์ ถึงแม้ว่าธนาคารพาณิชย์จะมีการบริหารจัดการและมีมาตรการควบคุม เป็นอย่างดี แต่เนื่องจากภาคธุรกิจดังกล่าวมีผลิตภัณฑ์และช่องทางให้บริการที่เป็นนวัตกรรมใหม่อย่างหลากหลาย รวมทั้งมีสาขาอยู่เป็นจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินได้มาก

2. อสังหาริมทรัพย์ เป็นภาคธุรกิจประเภทหนึ่งที่ขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมมักใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินด้วยเช่นกัน เนื่องจากเป็นทรัพย์สินที่มีราคาสูงและสามารถใช้วิธีการต่าง ๆ ในการ โอนเปลี่ยนมือผู้ถือกรรมสิทธิ์เพื่ออำพรางปกปิดแหล่งที่มาของเงินที่ได้จากการกระทำความผิด ประกอบกับนายหน้าค้าอสังหาริมทรัพย์มีจำนวนมาก และไม่ได้ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบรายชื่อลูกค้าเพื่อป้องกันการฟอกเงิน

3. กิจการค้าของเก่า พระเครื่อง วัตถุมงคล เนื่องจากมูลค่าทรัพย์สินขึ้นอยู่กับความพอใจ โดยเป็นการตกลงกันเองระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย จึงสามารถตั้งราคาซื้อขายในราคาที่สูงเกินจริงให้ดูเสมือนว่าได้รับเงินจากการซื้อขายโดยสุจริต ทำให้หน่วยงานไม่สามารถกำกับดูแลเพื่อป้องกันการปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. องค์กรไม่แสวงหากำไร (Non-Profit Organization-NPOs) ในปัจจุบัน กรมการปกครอง ทำหน้าที่ควบคุมดูแลการจดทะเบียนมูลนิธิและสมาคมไทย ซึ่งอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายยังไม่ครอบคลุมในด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประกอบกับมี NPOs ดำเนินการอยู่

ในประเทศเป็นจำนวนมากกว่า 20,000 องค์กร ทำให้การควบคุมดูแลไม่อาจดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

5. ด้านศุลกากร เนื่องจากประเทศไทยมีพรมแดนถึง 31 จังหวัดที่อยู่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน ในขณะที่จำนวนด้านศุลกากรและเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ และกรอบกฎหมายยังไม่มี ความชัดเจนในอำนาจยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่สงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน จึงทำให้เสี่ยงต่อการ ตกเป็นช่องทางการฟอกเงิน โดยอาศัยการลักลอบขนเงินสด ตราสารทางการเงิน รวมทั้งสิ่งของมีค่า เช่น ทองคำ ผ่านเข้า-ออกประเทศ

6. กิจการค้าและเช่าซื้อรถยนต์ เป็นภาคธุรกิจการค้าที่เอื้อต่อการเปลี่ยนสภาพเงินที่ได้ จาก อาชญากรรมให้กลายเป็นทรัพย์สินที่ถูกต้องตามกฎหมายได้สะดวก และสามารถอำพราง ปกปิดโดย การกระจายกรรมสิทธิ์ไปยังบุคคลอื่นได้ง่าย ประกอบกับมีจำนวนธุรกิจรายย่อยอยู่เป็น จำนวนมาก และมาตรการควบคุมจากหน่วยงานภาครัฐยังไม่เพียงพอ

7. กิจการค้าทองคำ อัญมณี เป็นภาคธุรกิจที่อาชญากรรมมักใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงิน เนื่องจากมีร้านค้าประเภทนี้กระจายทั่วไปในประเทศเป็นจำนวนมาก การซื้อขายดำเนินการ ได้สะดวก และหน่วยงานกำกับดูแลไม่อาจตรวจสอบได้อย่างทั่วถึง

8. ธนาคารเฉพาะกิจ เป็นภาคบริการทางการเงินที่ตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินงานตามนโยบาย รัฐ เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการคลัง ซึ่งมีอำนาจออบหมายให้กับธนาคารแห่งประเทศไทยเข้ามาดำเนินการจัดการ ตรวจสอบและบริหารความเสี่ยง จึงทำให้สามารถ มั่นใจในด้านประสิทธิภาพและความโปร่งใส

9. ตลาดหลักทรัพย์ เป็นภาคส่วนที่มีหน่วยงานกำกับดูแลที่เข้มแข็ง โดยมีมาตรการ ที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ผู้ประกอบการตัวกลางในตลาดทุนตกเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ฟอกเงินและมีกฎระเบียบ ในการแสดงตนและการตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าที่ดี

10. สหกรณ์ เนื่องจากสหกรณ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและ ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ส่วนใหญ่เป็นการให้สินเชื่อและการออมทรัพย์ในกลุ่มองค์กรหรือชุมชน เดียวกัน ประกอบกับอยู่ในการกำกับดูแลตามกฎหมายและมาตรการป้องกันปราบปรามการฟอก เงิน จึงทำให้มีความเสี่ยงต่ำที่จะถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงิน¹¹

การฟอกเงินโดยการนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปซื้อกิจการที่ขาดทุน วิธีนี้กระทำ โดยการซื้อกิจการที่มีผลขาดทุนแต่ธุรกิจมีรายรับเป็นเงินสด เช่น โรงแรม, กิจการแลกเปลี่ยน

¹¹ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. (2560). *สรุปรายงานการประเมินความเสี่ยงด้านการฟอกเงิน และการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายของประเทศไทย พ.ศ.2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. หน้า 3.

เงินตราต่างประเทศ, กัดดาการ, ร้านค้าปลีก เป็นต้น ซึ่งต่อไปธุรกิจเหล่านี้ก็จะกลับฟื้นขึ้นเพราะอาศัยดอกผลจากเงินผิดกฎหมายดังกล่าว หลังจากนั้นจึงค่อยถ่ายเทเงินออกไปใช้หรือนำเงินไปซื้อตราสารที่โอนเปลี่ยนมือได้ ซึ่งตราสารนั้นไม่มีการควบคุมจากสถาบันการเงินผู้ออก ทำให้ยากแก่การสืบหาผู้ที่ซื้อและผู้รับเงินตามตราสารนั้น¹²

3.1.6 แหล่งในการฟอกเงินภายนอกประเทศ

นอกจากแหล่งในการฟอกเงินภายในประเทศแล้ว ขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมยังฟอกเงินโดยนำออกไปนอกประเทศด้วย โดยมีแหล่งในการฟอกเงินที่ต่างประเทศ ดังนี้

1. ธนาคารในบางประเทศ ซึ่งมีกฎหมายในการคุ้มครองความลับของลูกค้าที่มาใช้บริการ ซึ่งธนาคารมีระบบและวิธีการโอนเงินที่สะดวกรวดเร็ว ทำให้การเปิดเผยชื่อหรือข้อมูลของลูกค้าผู้มาใช้บริการเป็นไปได้ยาก ทำให้มีการใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงินกันอย่างแพร่หลาย¹³

2. ประเทศขนาดเล็กในทวีปยุโรปที่ไม่มีรายได้เป็นหลักแหล่งที่แน่นอน ประเทศกลุ่มนี้เป็นประเทศที่มีขนาดเล็กเป็นอย่างมากจนทำให้ไม่สามารถสร้างเศรษฐกิจจากแหล่งอื่นอย่างเพียงพอเพื่อนำมาพัฒนาประเทศ เป็นเหตุให้ต้องหารายได้จากความเป็นแหล่งของการฟอกเงินทั้งทางตรงหรือทางอ้อม อาทิเช่น เปิดบ่อนกาสิโน รับจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ซึ่งในความเป็นจริงไม่ได้ตั้งมาเพื่อประกอบกิจการจริง เป็นต้น

3. สถาบันการเงินในหมู่เกาะแคริบเบียน เป็นแหล่งใหญ่สำหรับการฟอกเงิน เนื่องจากมีที่ตั้งอยู่ใกล้กับสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการเงินของโลก

4. ประเทศแถบศูนย์กลางทางการเงิน เป็นเหตุก่อให้เกิดความสะดวกในการยกย้ายถ่ายเทเงินจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ซึ่งปัจจุบันประเทศที่เป็นศูนย์กลางทางการเงิน ได้แก่ สหรัฐอเมริกา เม็กซิโก รัสเซีย อังกฤษ ปานามา แคนาดา ประเทศไทย ฮองกง สิงคโปร์ เป็นต้น

3.1.7 มาตรการในการลงโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 กำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นความผิดฐานฟอกเงินไว้ คือ การโอน การรับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อน หรือ ปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่า ก่อน ขณะ หรือ หลังกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษ หรือ รับโทษน้อยลงในความผิด

¹² ธนาคารแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). *กฎหมายเพื่อสกัดการฟอกเงิน*. กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย. หน้า 2.

¹³ สีหนาท ประยูรรัตน์. (2544). *คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542* (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: นิติสนเทศ. หน้า 66.

มูลฐาน หรือ การกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อปกปิด หรือ อำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา
แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใด ๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด
หรือได้มา ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้ในขณะที่ได้มาครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน นั้นว่า
เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด¹⁴

3.1.8 มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สิน

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้ขยายหลักเกณฑ์ของ
มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินให้มีขอบเขตกว้างมากยิ่งขึ้นกว่ากฎหมายอาญาที่มีอยู่ โดยกำหนดให้มี
การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย
ได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะมีการแปรสภาพ จำหน่าย จ่าย โอน เปลี่ยนมือไปแล้วกี่ครั้งก็ตาม โดยการ
ดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ แตกต่างไปจากการริบทรัพย์สินในประมวล
กฎหมายอาญา มาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้ ได้หยิบเอามาตรการการริบทรัพย์สิน
ทางแพ่ง (Civil Forfeiture) ไปใช้ควบคู่กับมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ต้องถูกริบทรัพย์สิน
ทางอาญาตามกฎหมายอื่น ๆ ได้ โดยวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นมาตรการในการทำลายความมั่นคงทาง
เศรษฐกิจขององค์กรอาชญากรรม ไม่ให้องค์กรอาชญากรรมดังกล่าวนำเงินหรือทรัพย์สินที่
เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นไปใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิดต่อไปได้อีก¹⁵

พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 51 วรรคสอง ให้สันนิษฐาน
ไว้ก่อนว่าทรัพย์สินของผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเป็นผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน
เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้คัดค้านซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำ
ความผิดมูลฐานจึงมีภาระการพิสูจน์เพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานนี้ เมื่อพยานหลักฐานของผู้คัดค้าน
เท่าที่นำสืบมาไม่สามารถพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานได้ จึงต้องรับฟังว่าทรัพย์สินของผู้คัดค้านที่
ถูกยึดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด¹⁶

การใช้มาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
พ.ศ.2542 นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ
ฟอกเงิน พ.ศ.2542 หมวด 6 มาตรา 42 ถึง มาตรา 59 ที่เป็นมาตรการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินไม่ขัด
หรือแย้งกับรัฐธรรมนูญมาตรา 29 มาตรา 32 และ 48 (ในขณะนั้น) ในเรื่องของหลักห้ามใช้

¹⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. มาตรา 5.

¹⁵ เนาเวรัตน์ สิริเพ็ชร. (2554). *มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสัญญาซื้อขายล่วงหน้า ตามกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้ามีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 122.

¹⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 4428/2550

กฎหมายอาญาซ้อนหลังกับบุคคลใดในทางอาญา และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาตรา 59 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจศาลในการวินิจฉัยคดี ไม่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญมาตรา 235 (ในขณะนั้น)¹⁷

3.1.9 ขั้นตอนการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีการ โอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน¹⁸

ในกรณีหากปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ให้เลขาธิการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว¹⁹

เมื่อศาลรับคำร้องแล้ว ให้ศาลสั่งให้ปิดประกาศไว้ที่ศาลนั้น และประกาศอย่างน้อยสองวันติดต่อกันในหนังสือพิมพ์ที่มีจำหน่ายแพร่หลายในท้องถิ่นเพื่อให้ผู้ซึ่งอาจอ้างว่าเป็นเจ้าของหรือมีส่วนได้เสียในทรัพย์สินมายื่นคำร้องขอก่อนศาลมีคำสั่ง²⁰

ผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินอาจยื่นคำร้องก่อนศาลมีคำสั่ง โดยแสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ²¹

แต่หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับ โอนทรัพย์สินเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริต²²

¹⁷ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 40-41/2546

¹⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 48 วรรคแรก.

¹⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 49.

²⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 49 วรรคห้า.

²¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 50.

²² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 51 วรรคสาม

การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เมื่อศาลทำการไต่สวนคำร้องของพนักงานอัยการแล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐานให้ตกเป็นของแผ่นดิน ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นการดำเนินการคนละส่วนกับการดำเนินคดีอาญาต่อบุคคล ดังนั้น การที่พนักงานอัยการผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน จึงมิใช่เป็นเรื่องโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 มิใช่เป็นการบังคับใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่ง และไม่อยู่ในบังคับว่าด้วยกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินซึ่งมีโทษทางอาญาและมาตรการทางแพ่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินในกรณีที่ศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน

จากเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่กำหนดมาตรการต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการกำหนดมาตรการทางอาญาที่ดำเนินคดีต่อบุคคลที่กระทำความผิดฐานฟอกเงิน โดยกำหนดโทษจำคุก ปรับ หรือริบทรัพย์ และกำหนดมาตรการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 6 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 ไว้และให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าว เป็นมาตรการของรัฐที่บังคับเอาเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งมุ่งต่อเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอนซึ่งเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ตลอดทั้งดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวเพื่อให้ตกเป็นของแผ่นดิน เพื่อให้การปราบปรามการฟอกเงินมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้หรือไม่ หรือผู้กระทำความผิดจะถูกลงโทษหรือไม่ ก็สามารถดำเนินการต่อทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวได้ ซึ่งเป็นการดำเนินการคนละส่วนกับการดำเนินคดีอาญาต่อบุคคล

การที่พนักงานอัยการผู้ร้องยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินจึงมิใช่เป็นเรื่องโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 แต่เป็นการใช้อำนาจรัฐในการติดตามยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินที่มีตราบาปจากผู้ที่ครอบครองเงินหรือทรัพย์สินที่เป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิด

มูลฐานมาก่อนและให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน เพื่อตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมและทำลายแรงจูงใจสำคัญในการประกอบอาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนสูงซึ่งเป็นมาตรการพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะในการคุ้มครองประโยชน์ของสังคมและประโยชน์สาธารณะ กรณีมิใช่เป็นการบังคับใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่ง และไม่อยู่ในบังคับว่าด้วยกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ลักษณะ 6 หมวด 2 ผู้ร้องย่อมมีอำนาจขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินได้โดยไม่มีขอบเขตเรื่องระยะเวลาในการติดตามยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น²³ มาตรการทางแพ่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินดังกล่าว มิใช่ความรับผิดชอบทางแพ่งตามความหมายของคำว่า "การพิพาทภาคีส่วนแพ่ง" ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพียงแต่ในการพิจารณาและพิพาทภาคีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว คือให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมเท่านั้น ทั้งนี้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าผู้คัดค้านหรือจำเลยในคดีอาญาจะได้กระทำความผิดหรือศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยในคดีอาญาหรือไม่ คดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 จึงมิใช่คดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาตามความหมายของ ป.วิ.อ. มาตรา 46²⁴

ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องคัดค้านคำร้องที่ขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่แท้จริงเท่านั้น ส่วนผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินคงมีสิทธิขอให้คุ้มครองสิทธิของตนในกรณีที่ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเท่านั้น เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาซึ่งนำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์ไว้ก่อนศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน แต่ไม่มีสิทธิขอให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้น เพื่อจะได้ขายทอดตลาดนำเงินมาชำระหนี้แก่ตน เพราะเท่ากับเป็นการคืนทรัพย์สินที่ต้องตกเป็นของแผ่นดินให้ไปเป็นประโยชน์ในการชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย เพราะขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่มุ่งสกัดมิให้ทรัพย์สินซึ่งมีที่มาไม่ชอบด้วยกฎหมายถูกนำไปใช้อย่างทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย²⁵

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มีเงื่อนไขสำคัญ คือ หากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยรายนั้นถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและคดีถึงที่สุดเสียแล้ว พนักงานอัยการก็ไม่มีอำนาจยื่นคำร้องเช่นว่าตาม พ.ร.บ.มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ส่วนอำนาจของพนักงานอัยการ

²³ คำพิพากษาฎีกาที่ 9993-994/2560

²⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 8748/2560

²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 7293/2560

ในการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือความผิดมูลฐานอื่นตกเป็นของแผ่นดินตาม พ.ร.บ.ป้องกันการและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 นั้น เมื่อศาลทำการได้ส่วนคำร้องของพนักงานอัยการแล้ว หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินตามคำร้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือความผิดมูลฐานอื่น ศาลก็มีอำนาจสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ตาม พ.ร.บ.ป้องกันการและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 49 วรรคหนึ่ง และมาตรา 51 วรรคหนึ่ง โดยมีพัตต้องพิจารณาว่าบุคคลผู้เป็นเจ้าของหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินดังกล่าวต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือความผิดมูลฐานอื่นหรือไม่²⁶

เมื่อจำเลยกระทำความผิดฐานร่วมกับพวกฟอกเงินตามฟ้อง ศาลก็พิพากษาลงโทษจำเลยได้ โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยความผิดมูลฐานเป็นเงื่อนไขว่าจะต้องมีการดำเนินคดีอาญาในความผิดมูลฐาน หรือมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดมูลฐานเสียก่อน จึงจะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานได้ จำเลยได้รับการโอนเงินจากบุคคลที่ได้เงินมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ โดยจำเลยทราบดีว่าเงินที่รับโอนนั้น ผู้โอนได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ การกระทำของจำเลยย่อมเป็นความผิดฐานฟอกเงิน ศาลย่อมพิพากษาลงโทษจำเลยได้ กรณีไม่จำเป็นต้องอาศัยความผิดมูลฐานเป็นเงื่อนไขว่าจะต้องมีการดำเนินคดีอาญาในความผิดมูลฐาน หรือมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดมูลฐานเสียก่อน จึงจะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานได้ แต่อย่างใด²⁷

พ.ร.บ.ป้องกันการและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 51 วรรคสอง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทรัพย์สินของผู้ซึ่งเกี่ยวข้องหรือเคยเป็นผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐาน เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ผู้คัดค้านซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานจึงมีภาระการพิสูจน์เพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานนี้ เมื่อพยานหลักฐานของผู้คัดค้านเท่าที่นำสืบมาไม่สามารถพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานได้ จึงต้องรับฟังว่าทรัพย์สินของผู้คัดค้านที่ถูกยึดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด²⁸

องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติได้เข้ามากระทำความผิดในประเทศไทย เช่น ความผิดฐานร่วมกันถือโงงประชาชน ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันการและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ทำการฟอกเงินที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าวในรูปแบบและวิธีการ

²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 27-28/2554

²⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 9092/2553

²⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 4428/2550

จดทะเบียนตั้งบริษัทขึ้นมาบังหน้าเพื่อให้บุคคลทั่วไปเข้าใจว่าเงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้นได้มาจากการประกอบธุรกิจถูกกฎหมาย โดยศึกษาข้อเท็จจริงจากคดีที่ศาลอาญามีคำพิพากษา ดังนี้

ในช่วงระหว่างวันที่ 25 ตุลาคม 2556 ถึงวันที่ 8 เมษายน 2558 กลุ่มอาชญากรชาวมาเลเซียและชาวไทยจำนวนหลายคนรวมตัวร่วมกันของจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ยูฟัน สโตร์ จำกัด บริษัท ยูฟัน พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด บริษัทยูที อาร์ โฮลดิ้ง จำกัด บริษัท ยูเทรคดิง จำกัด เพื่อร่วมกันกระทำความผิดกฎหมายในเขตแดนประเทศไทย ประเทศมาเลเซีย และประเทศออสเตรเลีย ดำเนินการสมคบกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อร่วมกันกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายการขายตรงและกฎหมายคอมพิวเตอร์ ร่วมกันฉ้อโกงประชาชนคนไทยและร่วมกันกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชนคนไทยอันเป็นการกระทำความผิดร้ายแรง มีส่วนร่วมในกิจกรรมจัดการ สั่งการช่วยเหลือ ยุยง อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา ในการกระทำความผิดร้ายแรงเพื่อฉ้อโกงประชาชนคนไทยขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ โดยมีวัตถุประสงค์และการดำเนินกิจกรรมร่วมกันชักชวนให้บุคคลทั่วไปเข้าร่วมเครือข่ายในการประกอบธุรกิจขายตรง โดยตกลงว่าจะให้ผลตอบแทนแก่แม่ข่าย หรือผู้หาเครือข่ายผู้ชักชวนที่สามารถหาผู้เข้าร่วมเครือข่ายตามจำนวนผู้เข้าร่วมเครือข่ายที่เพิ่มขึ้น ความจริงกลุ่มอาชญากรดังกล่าว มิได้จำหน่ายสินค้าตามที่ได้รับอนุญาต แต่กลับร่วมกันเสนอขายหน่วยการลงทุนทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ที่มีชื่อว่า ยูโทเค้น (U-TOKEN) ซึ่งมีมูลค่าที่ได้จดทะเบียนไว้ และมีได้ประกอบธุรกิจให้เป็นไปตามแผนการจ่ายผลตอบแทนที่ได้จดทะเบียนไว้แต่อย่างใด ทำให้ผู้เสียหาย 2,451 คน หลงเชื่อ และกลุ่มอาชญากรได้ทรัพย์สินจากการหลอกลวงไปจากผู้เสียหาย รวมเป็นเงิน 315,556,314 บาท คดีดังกล่าว ศาลอาญาได้พิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยที่ร่วมกระทำความผิด และให้ร่วมกันคืนเงินจำนวนดังกล่าวแก่ผู้เสียหาย²⁹

3.1.10 การรายงานธุรกรรมและผู้มีหน้าที่ต้องรายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพอื่นที่มีใช้สถาบันการเงิน 10 ประเภท มีหน้าที่รายงานทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน รวมทั้งมีบทกำหนดโทษบางกรณีเป็นพิเศษ เพื่อลงโทษแก่ผู้ไม่ให้ความร่วมมือหรือขัดขวาง หรือกระทำการอันเป็นอุปสรรคต่อการ

²⁹ คำพิพากษา คดีหมายเลขดำที่ อ.2279/2558 คดีหมายเลขแดงที่ อ.713/2560

ปฏิบัติตามกฎหมายนี้³⁰ เพื่อเป็นเครื่องมือให้เจ้าหน้าที่นำมาใช้ประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการติดตามและดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดต่อไป

คำว่า “ธุรกรรม” พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “กิจกรรมที่เกี่ยวกับการทำนิติกรรม สัญญาหรือการดำเนินการใด ๆ กับผู้อื่นทางการเงิน ทางธุรกิจ หรือการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน”³¹

ส่วนคำว่า “ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย” หมายความว่า ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการทำธุรกรรมเพียงครั้งเดียวหรือหลายครั้ง และให้หมายความรวมถึงการพยายามกระทำธุรกรรมดังกล่าวด้วย³²

ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดให้บุคคลดังต่อไปนี้ คือ สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพอื่นที่มีใช้สถาบันการเงินดังนี้

1. สถาบันการเงิน

สถาบันการเงินมีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 จึงต้องศึกษาความหมายของคำว่า “สถาบันการเงิน” ได้แก่³³

1) ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน และสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นเฉพาะ

2) บริษัทหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

3) บริษัทประกันชีวิตตามกฎหมายว่าด้วยการประกันชีวิต และบริษัทประกันวินาศภัยตามกฎหมายว่าด้วยการประกันวินาศภัย

4) สหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ เฉพาะสหกรณ์ที่มีทุนดำเนินการซึ่งมีมูลค่าหุ้นรวมตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไปและมีวัตถุประสงค์ดำเนินการเกี่ยวกับการรับฝากเงิน ใ้กู้ให้สินเชื่อรับจ้างหรือรับจําทรัพย์สิน หรือจัดให้ได้มาซึ่งเงินและทรัพย์สินต่าง ๆ โดยวิธีใด ๆ

5) นิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเงินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

³⁰ วีรดา เบ็ญจาทิกุล. (2553). *ความเหมาะสมและความจำเป็นในการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายมีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 115.

³¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 3.

³² พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 3.

³³ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 3.

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรมไว้ว่า³⁴ หากมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมนั้นต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อปรากฏว่าธุรกรรมดังกล่าวเป็น

ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง

ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง

ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือไม่ก็ตาม

จำนวนเงินสดและมูลค่าทรัพย์สินในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีดังนี้

สถาบันการเงินต้องรายงานธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำหรับธุรกรรมที่มีจำนวนเงินสดตั้งแต่สองล้านบาทขึ้นไป เว้นแต่ธุรกรรมที่เป็นการโอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งรวมถึงธุรกรรมที่เกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์ที่เป็นการโอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้รายงานเมื่อมีจำนวนเงินสดตั้งแต่หนึ่งแสนบาทขึ้นไป³⁵

สถาบันการเงินต้องรายงานธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำหรับธุรกรรมที่มีมูลค่าทรัพย์สิน ตั้งแต่ห้าล้านบาทขึ้นไป เว้นแต่ธุรกรรมที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นการโอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้รายงานเมื่อมีมูลค่าทรัพย์สิน ตั้งแต่เจ็ดแสนบาทขึ้นไป³⁶

สถาบันการเงินซึ่งเป็นนิติบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับปัจจัยชำระเงินต่างประเทศตามกฎหมายตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินต่อสำนักงานเฉพาะธุรกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ให้รายงานเมื่อมีจำนวนเงินสดตั้งแต่ห้าแสนบาทขึ้นไป

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมสถาบันการเงินได้รายงานไปแล้ว ให้สถาบันการเงินยังมี

³⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. มาตรา 13.

³⁵ กฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินสดและมูลค่าทรัพย์สินในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2559 ข้อ 3 (1).

³⁶ กฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินสดและมูลค่าทรัพย์สินในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2559 ข้อ 3 (2).

หน้าที่ต้องรายงานข้อเท็จจริงนั้นให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ โดยไม่ชักช้า

นอกจากนี้ในกรณีที่เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ในเบื้องต้นสถาบันการเงินอาจจะ มีข้อมูลไม่แน่ชัดว่าธุรกรรมใดเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย จึงไม่ได้ทำการรายงานธุรกรรม นั้น ๆ ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ แต่ต่อมาในภายหลังมีเหตุอันควรเชื่อ ได้ว่าธุรกรรมที่ได้กระทำไปแล้วนั้นเป็นธุรกรรมที่สถาบันการเงินต้องรายงาน คือเป็นธุรกรรมที่มี เหตุอันควรสงสัยดังนี้สถาบันการเงินก็จะต้องรีบรายงาน โดยไม่ชักช้า³⁷

2. สำนักงานที่ดิน

เนื่องจากขบวนการหรือองค์การอาชญากรรมมักจะทำการฟอกเงินด้วยการนำเงินที่ได้ จากการกระทำความผิดมูลฐานไปซื้ออสังหาริมทรัพย์ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน พ.ศ.2542 จึงกำหนดให้สำนักงานที่ดินกรุงเทพมหานคร สำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงาน ที่ดินสาขา สำนักงานที่ดินอำเภอ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงาน ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน³⁸ เมื่อปรากฏว่ามีการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับ อสังหาริมทรัพย์ที่สถาบันการเงินมิได้เป็นคู่กรณีและมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เมื่อมีการชำระด้วยเงินสดเป็นจำนวนตั้งแต่ 2,000,000 บาท³⁹ หรือ กว่ำนั้นขึ้นไป หรือ

2. เมื่ออสังหาริมทรัพย์มีมูลค่าตามราคาประเมินเพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียม จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมมีมูลค่าตั้งแต่ 5,000,000 บาท⁴⁰ หรือ กว่ำนั้นขึ้นไป ยกเว้นเป็นการ โอนในทางมรดกให้แก่ทายาทโดยธรรม

3. เมื่อมีการทำธุรกรรมเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย

นอกจากนี้ยังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 โดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ศุลกากรผู้ได้รับแจ้งรายงานเกี่ยวกับการ นำเงินตราไม่ว่าจะเป็นเงินตราหรือเงินตราต่างประเทศตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการ แลกเปลี่ยนเงินเข้ามาในหรือออกไปนอกระเทศ อันมีมูลค่ารวมกันถึงจำนวนที่คณะกรรมการ

³⁷ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. มาตรา 14.

³⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. มาตรา 15.

³⁹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. ข้อ 1 (1).

⁴⁰ กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. ข้อ 1 (2).

กำหนด ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สุดท้ายที่ศาลปกครองดังกล่าวรวบรวมและจัดส่งข้อมูลที่ได้รับแจ้งนั้น ไปยังสำนักงาน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบการแจ้งรายการที่คณะกรรมการกำหนด⁴¹

ตัวอย่างคดีที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถมีคำสั่งอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราว จำนวน 125 รายการ รวมราคาประเมินทั้งสิ้น 4,344,240 บาท จากการได้รับรายงานจากกรมสรรพากร ตามหนังสือลับที่ กค 0702/787 ลงวันที่ 10 พฤศจิกายน 2560 ซึ่งได้ส่งข้อมูลว่านาย ช. กับพวกมีพฤติการณ์กระทำความผิดตาม มาตรา 37 แห่งประมวลรัษฎากร เนื่องจากเป็นผู้ประกอบการขายสินค้า แต่ไม่ได้จดทะเบียนเพื่อเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม และยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่ครบถ้วนตามจำนวนรายได้ที่แท้จริง เข้าลักษณะเป็นการกระทำความผิดโดยความเท็จ โดยฉ้อโกงหรืออุบาย หรือโดยวิธีการอื่นใดทำนองเดียวกัน หลีกเลี่ยงการเสียภาษีอากรตามลักษณะ 2 อันเป็นความผิดอาญา ตามมาตรา 37(2) แห่งประมวลรัษฎากร จึงได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแล้ว (2) เจ้าพนักงานได้ประเมินเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม จำนวน 2,180,957.69 บาท เบี้ยปรับ 4,360,915.38 บาท และเงินเพิ่ม 1,247,993.82 บาท ซึ่งเป็นจำนวนภาษีอากรที่หลีกเลี่ยงหรือฉ้อโกงตั้งแต่ 10 ล้านบาทขึ้นไปต่อปีภาษี และผู้มีหน้าที่เสียภาษีอากรหรือนำส่งภาษีอากรดังกล่าวได้กระทำในลักษณะที่เป็นกระบวนการหรือเป็นเครือข่าย โดยสร้างธุรกรรมอันเป็นเท็จหรือปกปิดเงินได้พึงประเมินหรือรายได้เพื่อหลีกเลี่ยงหรือฉ้อโกงภาษีอากร และมีพฤติกรรมปกปิดหรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อมิให้ติดตามทรัพย์สินนั้นได้ ซึ่งมาตรา 37 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร ให้ถือว่าความผิดดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁴² และกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีคำสั่งให้อายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน กรณีกลุ่มบุคคลมีพฤติการณ์ในการทุจริตและแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายจากโครงการออกแบบรวบรวมก่อสร้างระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีข้อมูลเพิ่มเติมว่าบัญชีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มธุรกิจร่วมค้า NVPSKG โอนเงินไปยังบัญชีเงินฝากธนาคารกรุงเทพฯ ชื่อบัญชี ส. โดยมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าว

⁴¹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. มาตรา 15/1.

⁴² สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. คำสั่งคณะกรรมการธุรกรรมที่ ย.1/2561 เรื่องอายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราว.

เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของกลุ่มกิจการร่วมค้าดังกล่าว ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วม สนับสนุน และได้รับประโยชน์ที่เป็นทรัพย์สินจากการกระทำความผิดมูลฐานของนาย ว. กับพวก⁴³

3. ผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ

นอกจากสถาบันการเงินและสำนักงานที่ดินที่ขบวนการหรือองค์กรอาชญากรรมใช้เป็น แหล่งในการฟอกเงินแล้ว อาชญากรยังใช้วิธีการฟอกเงินด้วยการลงทุนอย่างอื่น ในรูปแบบต่าง ๆ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 จึงได้กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพอื่น บางอาชีพมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ไม่ว่าจะ เป็นการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควร สงสัย ดังนี้⁴⁴

1. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษา ในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ที่มีใช้สถาบันการเงิน

2. ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับด้วยอัญมณี เพชรพลอย หรือทองคำ

3. ผู้ประกอบอาชีพค้าหรือให้เช่ารถยนต์

4. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์

5. ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและ ค้าของเก่า

6. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบ ธุรกิจในที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

7. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่มิใช่สถาบันการเงินตามประกาศ กระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจ สถาบันการเงิน

8. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่มิใช่สถาบันการเงินตามประกาศ กระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบัน การเงิน

⁴³ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. คำสั่งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอก เงินที่ ย.200/2559 เรื่อง आयัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไว้ชั่วคราว (เพิ่มเติม).

⁴⁴ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. มาตรา 16.

9. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

10. ผู้ประกอบอาชีพที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ที่มีใช้สถาบันการเงิน ซึ่งปรากฏผลจากการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายที่มีความเสี่ยงที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

จำนวนเงินสดในการทำธุรกรรมที่ผู้ประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่สถาบันการเงินต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีดังนี้

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่ 2,000,000 บาท ขึ้นไป⁴⁵ คือ

1. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้คำแนะนำ หรือการเป็นที่ปรึกษาในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุนตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่มีใช้สถาบันการเงิน

2. ผู้ประกอบอาชีพค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ หรือเครื่องประดับด้วยอัญมณีเพชรพลอย หรือทองคำ

3. ผู้ประกอบอาชีพค้าหรือให้เช่าซื้อรถยนต์, ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์

4. ผู้ประกอบอาชีพค้าของเก่าตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขายทอดตลาดและค้าของเก่า

5. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่ 500,000 บาท ขึ้นไป⁴⁶ คือ ประกอบอาชีพเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคล ภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบธุรกิจที่มีใช้สถาบันการเงิน ตามประกาศ

⁴⁵ กฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดซึ่งผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2554. ข้อ 2 (1).

⁴⁶ กฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดซึ่งผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2554. ข้อ 2 (2).

กระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

ผู้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเมื่อมีการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนตั้งแต่ 100,000 บาท ขึ้นไป⁴⁷

1. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตทรอนิกส์ที่มีใช้สถาบันการเงินตามประกาศกระทรวงการคลังเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ หรือตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน

2. ผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์

3. ผู้ประกอบอาชีพที่ดำเนินธุรกิจทางการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน ที่มีใช้สถาบันการเงิน ซึ่งปรากฏผลจากการประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการฟอกเงินหรือการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายว่ามีความเสี่ยงที่อาจถูกใช้เป็นช่องทางในการฟอกเงินหรือสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ในกรณีปรากฏว่ามีข้อเท็จจริงใดที่เกี่ยวข้องหรืออาจจะเป็นประโยชน์ในการยืนยันหรือยกเลิกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่ผู้ประกอบอาชีพทั้ง 10 ประเภท ดังกล่าวนี้นี้ ได้รายงานไปแล้วให้ผู้ประกอบอาชีพทั้ง 10 ประเภท ดังกล่าวนี้นี้ ยังมีหน้าที่ต้องรายงานข้อเท็จจริงนั้นให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบโดยไม่ชักช้า⁴⁸

นอกจากนี้ในกรณีที่เป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ในเบื้องต้นผู้ประกอบอาชีพทั้ง 10 ประเภท ดังกล่าวนี้อาจจะมีข้อมูลไม่แน่ชัดว่าธุรกรรมใดเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย จึงไม่ได้ทำการรายงานธุรกรรมนั้น ๆ ให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ แต่ต่อมาในภายหลังมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าธุรกรรมที่ได้กระทำไปแล้วนั้นเป็นธุรกรรมที่ผู้ประกอบอาชีพทั้ง 10 ประเภท ต้องรายงาน ถือเป็นธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยดังนี้ผู้ประกอบอาชีพทั้ง 10 ประเภท ดังกล่าวนี้นี้ ก็จะต้องรีบรายงานโดยไม่ชักช้า เว้นแต่ผู้ประกอบอาชีพทั้ง 10 ประเภท ดังกล่าวนี้นี้ จะเป็นผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินเสียเอง⁴⁹

⁴⁷ กฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินในการทำธุรกรรมที่ใช้เงินสดซึ่งผู้ประกอบอาชีพตามมาตรา 16 ต้องรายงานต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2554. ข้อ 2 (3), (4).

⁴⁸ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. มาตรา 16 วรรคหนึ่ง.

⁴⁹ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. มาตรา 16 วรรคท้าย.

3.1.11 บทคุ้มครองผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรม

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542⁵⁰ ได้กำหนดบทคุ้มครองผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรม ไม่ว่าจะเป็น สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน หรือผู้ประกอบการอาชีพอื่น ๆ⁵⁰ ว่า หากผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมดังกล่าวทำการรายงานธุรกรรมโดยสุจริต แม้ภายหลังต่อมาการรายงานธุรกรรมจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ๆ ผู้รายงานก็ไม่ต้องรับผิดชอบ ทั้งในทางแพ่ง ทางอาญา ทางวินัยหรือตามกฎหมายอื่นใด แต่ในทางกลับกันหาก แต่ดำเนินการรายงานไปโดยไม่สุจริตแล้ว ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้รายงานที่กระทำการไปโดยสุจริต⁵¹ จะทำให้ผู้รายงานมีความมั่นใจในการรายงานธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมากยิ่งขึ้น

ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย มีแนวโน้มทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น องค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินั้นมีการพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งและมีเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวข้องทั้งยังนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสารและการคมนาคมขนส่งที่เชื่อมโยงข้ามพรมแดนมาใช้ในการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ปัญหาการก่ออาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่เข้ามาทำการฟอกทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด การทุจริตคอร์รัปชัน และการขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยนั้นหมดไป จึงจำเลยต้องศึกษาความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งใน ลักษณะ องค์กร ค .ศ .2000 (The United Nations Convention against Transnational Organized Crime) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2556 ข้อแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินได้แก้ไขมาตรฐานสากลตามข้อแนะนำ โดยใช้ชื่อว่า The FATF Recommendations 2012 : International Standards On Combating Money Laundering Of Terrorism & Proliferation หรือมาตรฐานสากลด้านการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกรอบของกฎหมายและเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบัน เพื่อหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม เพื่อที่จะศึกษาถึงบทบาทของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ในบทที่ 3 ว่าจะมีส่วนช่วยเหลือในการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติต่อไป

⁵⁰ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. มาตรา 19.

⁵¹ สิหนาท ประยูรรัตน์. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 13. หน้า 127.

3.2 ความหมาย ความเป็นมาและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

เมื่อเอกชนประกอบธุรกิจโดยจดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทย กิจกรรมร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร ผู้ประกอบกิจการเหล่านั้น เป็นผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีและต้องจัดให้มีการทำบัญชีสำหรับการประกอบธุรกิจของตน⁵² ซึ่งผู้มีหน้าที่จัดทำบัญชีดังกล่าว มีหน้าที่ต้องทำงบการเงินและยื่นงบการเงินดังกล่าวต่อสำนักงานกลางบัญชีหรือสำนักงานบัญชีประจำท้องที่ด้วย⁵³ และในการยื่นงบการเงินดังกล่าวนั้นต้องได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต⁵⁴ด้วย ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเป็นบุคคลผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและรับรองงบการเงินดังกล่าว

3.2.1 ความหมายและความเป็นมาของการประกอบวิชาชีพบัญชี

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี คือนิติบุคคลผู้มีวิชาชีพในด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางระบบบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี⁵⁵ ซึ่งบุคคลผู้ที่จะลงลายมือชื่อรับรองการสอบบัญชี รับรองเอกสารหรือแสดงความเห็นในฐานะผู้สอบบัญชีจะต้องเป็นบุคคลผู้ได้รับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชีเสียก่อน⁵⁶ ดังนั้น บุคคลผู้ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการสอบบัญชี ตรวจสอบ แสดงความเห็นและรับรองงบการเงินของห้างหุ้นส่วน นิติบุคคล บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด และนิติบุคคลในรูปแบบอื่นตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 จึงต้องเป็น “ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต”

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีเป็นบุคคลนอกองค์กรธุรกิจของเอกชนที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องและรู้เห็นข้อมูลทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจในรูปแบบของนิติบุคคลดังกล่าว หากองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติทำการฟอกเงินในรูปแบบของการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทขึ้นมาบ้างหน้า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจึงเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการรับจัดทำบัญชี ตรวจสอบบัญชี และรับรองบัญชีของบริษัทเหล่านั้น จึงต้องศึกษาความเป็นมา ตลอดจนสถิติและหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 และพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547

⁵² พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543. มาตรา 8.

⁵³ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543. มาตรา 11.

⁵⁴ พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ.2543. มาตรา 11 วรรคสาม.

⁵⁵ พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547. มาตรา 3.

⁵⁶ พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547. มาตรา 37-38.

การทำบัญชี หมายถึง การจดบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการรับจ่ายเงิน หรือสิ่งของ ที่กำหนดมูลค่าเป็นเงินไว้เป็นหลักฐานไว้ในสมุดบัญชีอย่างสม่ำเสมอ จัดแยกประเภทต่าง ๆ ให้เป็นระเบียบถูกต้องตามหลักการ และแสดงผลการดำเนินงาน และฐานะการเงินของกิจการใน ระยะเวลาหนึ่งได้ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน ตลอดจนการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน นั้น ซึ่งการบัญชีนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิชาการบัญชี (Accounting) พื้นฐานของการบัญชีทั้งหมดมา จากสมการว่า "สินทรัพย์=หนี้สิน+ทุน" ส่วนรายได้และค่าใช้จ่ายถือเป็นส่วนหนึ่งของทุน

การบัญชี แบ่งออกเป็น 3 ยุค ตามระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลงดังนี้⁵⁷

1. ยุคก่อนระบบบัญชีคู่ เกิดขึ้นก่อน ค.ศ. 3000 ปี จนถึงศตวรรษที่ 13 มีการจดบันทึกข้อมูลทางบัญชี เนื่องจากการลงทุนในการค้า สภาพเศรษฐกิจและการเมืองจากระบบการ แลกเปลี่ยนมาเป็นระบบการซื้อขาย และมีการพัฒนาทางเทคโนโลยี การจดบันทึกข้อมูลทางบัญชี ในยุคนี้ได้จดบันทึกไว้บนแผ่นขี้ผึ้ง

2. ยุคระบบบัญชีคู่ (Double Entry Book - keeping) ในปลายศตวรรษที่ 13 ในยุคนี้มีการลงทุนทางการค้าในรูปของการค้าร่วม หรือห้างหุ้นส่วน เริ่มมีการก่อตั้งธนาคารมีเรือใบในการ ขนส่งสินค้า และมีการพิมพ์หนังสือลงในกระดาษ ค.ศ. 1202 ได้ค้นพบการจดบันทึกบัญชีตามหลัก บัญชีคู่ที่สมบูรณ์ชุดแรก ที่เมืองเจนัว ประเทศอิตาลี ในปี ค.ศ. 1340 ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการค้า ต่อมาในศตวรรษที่ 15 อิตาลีเริ่มเสื่อมอำนาจลงศูนย์กลางการค้าได้เปลี่ยนไปยังประเทศในยุโรป เช่น สเปน โปรตุเกส และเนเธอร์แลนด์การบันทึกข้อมูลทางบัญชีในยุคนี้ได้มีการหาผลการดำเนินงาน เมื่อสิ้นงวดบัญชี

3. ยุคปัจจุบันในศตวรรษที่ 20 มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้ความต้องการทาง บัญชีมีมากขึ้น และวัตถุประสงค์ของข้อมูลทางบัญชีเปลี่ยนไปจากเดิมผู้บริหารเป็นผู้ใช้ข้อมูลมา เป็นผู้ลงทุนเจ้าหนี้ และรัฐบาลเป็นผู้ใช้ข้อมูลทางการบัญชี

การบัญชีในประเทศไทย เริ่มมีตั้งแต่สมัยอยุธยาในช่วงปี พ.ศ.2193-2231 ตรงกับสมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราช บัญชีที่ถูกจัดทำขึ้นเป็นบัญชีแรกคือ บัญชีเงินสดและได้ถือปฏิบัติมา จนกระทั่งถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เริ่มจัดทำบัญชีพระคลังเป็นหมวดหมู่ และวิชาการบัญชีก็ได้เริ่มมีการศึกษากันขึ้น ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ตรงกับสมัยรัชกาลที่ 6 พระองค์ทรงโปรดคัดเลือกบุตรข้าราชการส่งไปเรียนด้านพาณิชยศาสตร์ และบัญชีที่ประเทศอังกฤษ นอกจากนั้นยังโปรดให้ตั้งโรงเรียนพาณิชยการขึ้น 2 แห่งคือ โรงเรียนพาณิชยการวัดสามพระยา

⁵⁷ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับบัญชี*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.wicec.ac.th/web/elearning/accout1/html/u1.html>. [2562, 16 มิถุนายน].

และโรงเรียนพาณิชยการวัดแก้วฟ้า โดยมีการสอนบัญชีคู่เป็นครั้งแรกในโรงเรียนดังกล่าวและมีบัญชีเพียง 3 เล่ม คือ สมุดบัญชีเงินสด สมุดรายวันและสมุดแยกประเภท ในปีพ.ศ.2481 ได้จัดตั้งคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และในปีพ.ศ.2482 รัฐบาลได้ออกกฎหมายพระราชบัญญัติบัญชีขึ้น ซึ่งมีจุดหมายหลัก 3 ประการคือ

1. เพื่อให้การจัดทำบัญชีของธุรกิจต่าง ๆ มีแนวทางแบบเดียวกัน
2. เพื่อคุ้มครองประโยชน์และส่วนได้ส่วนเสียของผู้เกี่ยวข้อง
3. เพื่ออำนวยความสะดวกและเกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยมีลักษณะการดำเนินธุรกิจหรือประกอบธุรกิจหรือประกอบกิจการที่มีขนาดเล็กหรือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน มีเจ้าของเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสิ้น การบันทึกทางบัญชีจะเป็นบันทึกช่วยจำในรูปแบบเงินสดเป็นส่วนมาก⁵⁸ สำหรับประเทศไทยการบัญชีเริ่มต้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475) ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวมอันนำไปสู่การออกประมวลรัษฎากรจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล การกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องจัดทำบัญชีตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2482 โดยผู้ที่เผยแพร่ความรู้ทางด้านการบัญชีในระยะแรก ได้แก่ พระยาไชยยศสมบัติ (เสริม กฤษณามระ) และหลวงคำริอิสรานูวรรค (ม.ล.คำริ อิศรางกูร ณ อยุธยา) ได้จัดทำหลักสูตรการสอนวิชาบัญชีเพื่อเผยแพร่ทำให้คนไทยมีความรู้ทางด้านการบัญชี โดยศัพท์ทางบัญชีจะเป็นลักษณะเฉพาะมากขึ้นเช่น สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ รายจ่าย ค่าใช้จ่ายและกำไรขาดทุน เป็นต้น

ประเภทของผู้สอบบัญชี ปัจจุบันสามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) หรือผู้สอบบัญชี (Auditor) เป็นผู้มีหน้าที่ตรวจสอบงบการเงิน⁵⁹ รับรองและตรวจสอบบัญชีตามมาตรฐานที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการสอบบัญชี การแสดงความเห็นต่องบการเงินที่ตนเองตรวจสอบไว้ในรายงานการสอบบัญชี ผู้ใดจะเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะต้องได้รับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสามารถตรวจสอบและรับงานได้ทุกรูปแบบธุรกิจทั้ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด จะต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรีและมีประสบการณ์ทางด้านบัญชี 3,000 ชม.(ใช้เวลาประมาณ 3 ปี) แล้วจึงจะสามารถขอเข้าทำการทดสอบเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้ ซึ่งจะต้องทำการสอบทั้งหมดจำนวน 6 วิชา

⁵⁸ สุมนทนา ขอบงาม. (2551). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและผู้สอบบัญชีภาษีอากร*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 7.

⁵⁹ นิพนธ์ เห็น โชคชัยชนะ และศิลปะพร ตรีจันเพชร. (2549). *การสอบบัญชี*. กรุงเทพฯ: ทีทีเอ็นเพรส. หน้า 7.

2. ผู้สอบบัญชีภาษีอากร (Tax Auditors) หรือ TA เป็นผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชี ซึ่งขอขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตจากกรมสรรพากร จะสามารถปฏิบัติงานสอบบัญชีให้กับ ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่มีทุนจดไม่เกิน 5 ล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท และรายได้ไม่เกิน 30 ล้านบาท โดยตรวจสอบหรือรับรองว่าบริษัทหรือนิติบุคคลมีการจัดทำบัญชีให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีหรือไม่ ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี⁶⁰ โดยผู้ขอเข้ารับการทดสอบเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากรจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กรมสรรพากรกำหนดไว้ คือ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชี หรือประกาศนียบัตรทางการบัญชี ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนรับรอง เทียบเท่า ไม่ต่ำกว่าปริญญาดังกล่าว (ผู้ยื่นคำขอเข้าทดสอบจะต้องได้รับอนุมัติจากสภามหาวิทยาลัย ไม่เกินวันที่ วันสุดท้ายของการรับสมัครในแต่ละครั้ง) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ มีสัญชาติไทย หรือมีสัญชาติของประเทศที่ยินยอมให้บุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้สอบบัญชีในประเทศนั้นได้ ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เคยต้องโทษจำคุกในคดีเกี่ยวกับภาษีอากรหรือคดีอื่นที่อธิบดีเห็นว่าอาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งความเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากร ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ ไม่เป็นผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีที่อยู่ระหว่างถูกสั่งพักหรือถูกเพิกถอน ใบอนุญาต และต้องผ่านการทดสอบตามที่อธิบดีกำหนด

3.2.2 สิทธิและหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

ผู้สอบบัญชี หรือผู้ตรวจสอบ (auditor) คือ ผู้ให้บริการทางการบัญชี แก่สถานประกอบการ กิจการ บุคคล สถานประกอบการเอกชน รวมไปถึงหน่วยงานรัฐบาล ในการควบคุมดูแลการทำบัญชี และการตรวจสอบบัญชี การรับรองความถูกต้อง และความครบถ้วนในการจัดทำบัญชี และเอกสารทางการเงิน การจะเป็นผู้สอบบัญชีได้ บุคคลควรได้รับการรับรองจากหน่วยงานควบคุมการบัญชีและการสอบบัญชี ทั้งต้องมีคุณสมบัติบางประการตามที่กำหนด โดยทั่วไปแล้ว การจะเป็นผู้ตรวจสอบภายนอกของบริษัท บุคคลควรมีใบรับรองการประกอบวิชาชีพจากหน่วยงานควบคุม สิทธิและหน้าที่ในการตรวจสอบและรับรองงบการเงินที่จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ได้แก่ ห้างหุ้นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด⁶¹

⁶⁰ ทิวารักษ์ เจริญทรัพย์. (2554). *มาตรการกำกับดูแลผู้สอบบัญชีในบริษัทจดทะเบียน*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 5.

⁶¹ ประกาศอธิบดีกรมสรรพากร เกี่ยวกับการตรวจสอบและรับรองบัญชี เรื่อง กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการตรวจสอบและรับรองบัญชี ตามมาตรา 3 สัตต แห่งประมวลรัษฎากร

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต คือบุคคลผู้ได้รับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี จึงจะมีสิทธิและหน้าที่ในการตรวจสอบและรับรองงบการเงินที่จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ซึ่งสิทธิและหน้าที่ในการตรวจสอบและแสดงความเห็นต่องบการเงินของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย นิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายต่างประเทศ กิจการร่วมค้าตามประมวลรัษฎากร บริษัทจำกัด และบริษัทมหาชนจำกัด⁶² ยกเว้น ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยที่มีทุนไม่เกินห้าล้านบาท สินทรัพย์รวมไม่เกินสามสิบล้านบาท และรายได้รวมไม่เกินสามสิบล้านบาท⁶³ และมีสิทธิและหน้าที่ในการเป็นบุคคลที่ผู้ขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดจะลงลายมือชื่อต่อหน้าได้⁶⁴

3.2.3 วัตถุประสงค์ในการตั้งผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

การตั้งผู้สอบบัญชีมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบบัญชีงบดุลที่บริษัทจัดทำขึ้น โดยตรวจจากสมุดบัญชี เอกสารประกอบการลงบัญชีและหลักฐานอื่น ๆ โดยผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชีตามแนวทางปฏิบัติงานที่คณะกรรมการควบคุมการประกอบวิชาชีพสอบบัญชีได้กำหนดเป็นมาตรฐานไว้ เพื่อวินิจฉัยและแสดงความเห็นว่างบการเงินที่จัดทำขึ้นมีความถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปหรือไม่เพียงใด ฐานะและบทบาทของผู้สอบบัญชีจึงเป็นเสมือนตัวแทนของบริษัทในการควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหารว่าได้มีการปฏิบัติตามข้อบังคับ มติที่ประชุมคณะกรรมการ มติที่ประชุมใหญ่และตามกฎหมายหรือไม่ ดูแลว่าบัญชีของบริษัทได้ลงไว้ถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ ทั้งเป็นผู้รับรองฐานะทางการเงินของบริษัทต่อผู้ถือหุ้นว่า ฐานะทางการเงินตามที่แสดงไว้นั้นถูกต้อง ผู้สอบบัญชีจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้สอบบัญชีจะเป็นกรรมการตัวแทนหรือลูกจ้างของบริษัทในขณะที่ตนเป็นผู้สอบบัญชีของบริษัทไม่ได้ ผู้สอบบัญชีต้องขึ้นตรงต่อผู้ถือหุ้น กฎหมายจึงกำหนดให้เฉพาะที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้นเท่านั้น ที่มีอำนาจแต่งตั้ง ถอดถอน และให้บำเหน็จแก่ผู้สอบบัญชีตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1208 ถึง 1211 เว้นแต่ผู้ถือหุ้น ไม่น้อยกว่าห้าคนร้องขอให้ศาลตั้งผู้สอบบัญชีประจำปีตาม มาตรา 1212 การแต่งตั้งผู้สอบบัญชีย่อมต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ฐานะและบทบาทของผู้สอบบัญชี ตลอดจนวิธีการแต่งตั้งตามที่กฎหมายกำหนดไว้ข้างต้น ผู้สอบบัญชีจึงต้องได้รับการเลือกตั้งจากที่

⁶² พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543. มาตรา 11.

⁶³ กฎกระทรวง ว่าด้วยการยกเว้นไม่ต้องจัดให้งบการเงินได้รับการตรวจสอบและแสดงความเห็นโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2544.

⁶⁴ ประกาศสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทกลาง เรื่อง กำหนดบุคคลที่ผู้ขอจดทะเบียนห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัดจะลงลายมือชื่อต่อหน้าได้

ประชุมสามัญผู้ถือหุ้นเท่านั้น ไม่อาจตั้งโดยกรรมการแล้วนำมาขอรับสัตยาบันจากที่ประชุมสามัญผู้ถือหุ้นในภายหลัง⁶⁵

3.2.4 คุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

บุคคลผู้ที่จะเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องได้รับใบอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี โดยการขอรับใบอนุญาต การอนุญาต และการออกใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตให้เป็นไปตามแบบและหลักเกณฑ์ที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี⁶⁶ และต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ มีสัญชาติไทย สำเร็จการศึกษาวิชาชีพ

(1) เป็นสมาชิกสามัญหรือสมาชิกวิสามัญตามมาตรา 14 วรรคสอง แต่ในกรณีเป็นสมาชิกวิสามัญซึ่งเป็นคนต่างด้าวต้องเป็นผู้มีความรู้ภาษาไทยดีพอที่จะสามารถสอบบัญชีและจัดทำรายงานเป็นภาษาไทยได้ และมีภูมิลำเนาในประเทศไทย และเมื่อได้รับใบอนุญาตแล้วต้องได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าวด้วย จึงจะปฏิบัติงานเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตได้

(2) ผ่านการทดสอบหรือฝึกอบรมหรือฝึกงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีมาแล้วตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ตามข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556

(3) ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เนื่องจากกระทำความผิดตามมาตรา 269 มาตรา 323 หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เว้นแต่ ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการบัญชี กฎหมายว่าด้วยผู้สอบบัญชี หรือกฎหมายว่าด้วยการกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ เฉพาะที่เกี่ยวกับการรับรองงบการเงินหรือบัญชีอื่นใดอันไม่ถูกต้องหรือทำรายงานเท็จหรือความผิดตามหมวด 5 และหมวด 6 แห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ต้องคำพิพากษาหรือพ้นโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

(5) มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี⁶⁷

⁶⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1725/2558

⁶⁶ พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547. มาตรา 38.

⁶⁷ พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547. มาตรา 39.

3.2.5 การตรวจสอบและการรับรองบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

การสอบบัญชี คือ การตรวจสอบสมุดบัญชี เอกสารประกอบการลงบัญชี และหลักฐานอื่น ๆ โดยผู้ประกอบวิชาชีพสอบบัญชี ตามแนวปฏิบัติงานที่วิชาชีพได้กำหนดเป็นมาตรฐานไว้ เพื่อให้ผู้สอบบัญชีจะสามารถวินิจฉัยและแสดงความเห็นได้ว่างบการเงินที่กิจการจัดทำขึ้นมีความถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไปเพียงใดหรือไม่ นอกจากนั้นผู้สอบบัญชียังเสนอข้อสังเกตต่อผู้บริหารกิจการ เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องเกี่ยวกับการควบคุมภายในของกิจการ และบางครั้งการตรวจสอบยังช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถรายงานการทุจริตในกิจการให้ผู้บริหารได้ทราบด้วย⁶⁸

ในรายงานของผู้สอบบัญชีซึ่งเสนอต่อผู้ถือหุ้นและคณะกรรมการของบริษัทนั้น ผู้สอบบัญชีต้องแสดงความเห็นต่องบการเงินของบริษัทในแต่ละช่วงระยะเวลาบัญชีว่างบการเงินนั้น ได้มีการจัดทำและรายงานเพื่อเสนอต่อสาธารณชน ซึ่งเป็นงบการเงินที่แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด โดยถูกต้องตามควรในสาระสำคัญตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป โดยในการแสดงความเห็นนั้น ผู้สอบบัญชีมีรูปแบบการแสดงความเห็นดังนี้

1. รายงานที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไข คือ งบการเงินแสดงถูกต้องตามมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และไม่มีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดการแสดงความเห็นที่เปลี่ยนแปลงไป

2. รายงานที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขในกรณีที่ผู้สอบบัญชีได้รับหลักฐานทางบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอให้สรุปได้ว่าแต่ละรายการหรือผลรวมหลายรายการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ แต่ไม่แผ่กระจายไปยังงบการเงิน หรือผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นหลักฐานสนับสนุนความเห็น แต่ผู้สอบบัญชีสรุปว่ามีความเป็นไปได้ที่การแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงซึ่งตรวจไม่พบ (ถ้ามี) จะส่งผลกระทบต่ออันเป็นสาระสำคัญ แต่ไม่แผ่กระจายไปยังงบการเงิน เช่น การลงบันทึกบัญชีค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญค่าไปกว่าความเป็นจริง จากประสบการณ์ที่ไม่ได้รับชำระเงินจากลูกหนี้ หรือการปกปิดการจำกัดการตรวจสอบของผู้สอบบัญชี แต่ผลกระทบไม่แผ่กระจายไปยังองค์ประกอบหรืองบการเงินอื่น ๆ

3. รายงานที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง ผู้สอบบัญชีควรแสดงความเห็นว่างบการเงินไม่ถูกต้อง เมื่อผู้สอบบัญชีได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอสรุปได้ว่าแต่ละรายการหรือผลรวมหลายรายการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญและแผ่กระจายไปยังงบการเงิน

⁶⁸ พยอ มิ่งห์เสน่ห์. (2545). *การสอบบัญชี*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์. หน้า 1.

4. รายงานที่ผู้สอบบัญชีไม่แสดงความเห็น ผู้สอบบัญชีต้องไม่แสดงความเห็นต่องบการเงิน เมื่อผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการตรวจสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอเพื่อเป็นหลักฐานสนับสนุนการแสดงความเห็น และผู้สอบบัญชีสรุปว่ามีความเป็นไปได้ที่การแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงซึ่งตรวจไม่พบ (ถ้ามี) จะส่งผลกระทบต่ออันเป็นสาระสำคัญ และแพร่กระจายไปยังงบการเงิน ผู้สอบบัญชีต้องไม่แสดงความเห็นต่องบการเงิน (ในกรณีที่มีความไม่แน่นอนหลายสถานการณ์ ซึ่งเกิดขึ้นได้ยาก) เมื่อผู้สอบบัญชีสรุปว่า ถึงแม้จะได้รับหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอสำหรับความไม่แน่นอนแต่ละสถานการณ์ ก็ไม่สามารถสรุปได้ว่าจะแสดงความเห็นต่องบการเงินอย่างไร เนื่องจากความไม่แน่นอนต่าง ๆ อาจมีความสัมพันธ์กัน และมีความเป็นไปได้ที่จะสะสมผลกระทบต่องบการเงินเพิ่มมากขึ้น⁶⁹

ในกรณีที่ผู้สอบบัญชีไม่สามารถหาหลักฐานการสอบบัญชีที่เหมาะสมอย่างเพียงพอ ผู้สอบบัญชีต้องพิจารณาผลกระทบดังต่อไปนี้

กรณีที่ผู้สอบบัญชีสรุปว่ามีความเป็นไปได้ที่การแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงซึ่งตรวจไม่พบ (ถ้ามี) จะส่งผลกระทบต่องบการเงินอันเป็นสาระสำคัญแต่ไม่แพร่กระจายไปยังงบการเงิน ผู้สอบบัญชีต้องแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไข

กรณีที่ผู้สอบบัญชีสรุปว่ามีความเป็นไปได้ที่การแสดงผลข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงซึ่งตรวจไม่พบ (ถ้ามี) จะส่งผลกระทบต่ออันเป็นสาระสำคัญและแพร่กระจายไปยังงบการเงิน ซึ่งการแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขไม่เพียงพอในการแจ้งให้ทราบถึงสถานการณ์ที่สำคัญนี้ ผู้สอบบัญชีต้องถอนตัวจากการตรวจสอบถ้าสามารถปฏิบัติได้ และเป็นไปได้ภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับที่ถือปฏิบัติ ในกรณีที่ถอนตัวจากการตรวจสอบก่อนออกรายงานของผู้สอบบัญชีไม่สามารถทำได้ ในทางปฏิบัติหรือเป็นไปได้ ผู้สอบบัญชีต้องไม่แสดงความเห็นต่องบการเงิน

งบการเงินของนิติบุคคลจึงต้องได้รับการตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและแสดงความเห็นไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชีซึ่งผู้ที่จะนำข้อมูลในงบการเงินไปใช้ในการวิเคราะห์ทางการเงิน จะต้องให้ความสำคัญกับรายงานของผู้สอบบัญชียิ่งเมื่อผู้สอบบัญชีไม่แสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขแล้วนั้น ผู้ใช้งบการเงินจะต้องมีการตระหนักถึงเหตุการณ์ที่สำคัญที่จะกระทบต่องบการเงินต่อไป

3.2.6 จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

ในการทำหน้าที่ตรวจสอบและรับรองงบการเงินของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในเรื่องจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

⁶⁹ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2559). *มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 705 (ปรับปรุง) การแสดงความเห็นแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต*. หน้า 3.

(1) ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐานการบัญชีมาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(2) สภาวิชาชีพบัญชี เป็นผู้จัดทำจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีขึ้นเป็นภาษาไทยและอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อกำหนดในเรื่อง ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ ความเที่ยงธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต ความรู้ความสามารถและมาตรฐานในการปฏิบัติงานความรับผิดชอบต่อผู้รับบริการและการรักษาความลับ ความรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น ผู้เป็นหุ้นส่วน หรือบุคคลหรือนิติบุคคลที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีปฏิบัติหน้าที่ให้

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนตามมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี หรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตรายงานผลการสอบบัญชีโดยระบุข้อความใดอันแสดงว่าตนไม่รับผิดชอบในผลการตรวจสอบ หรือแสดงความไม่ชัดเจนในผลการตรวจสอบ เพราะเหตุที่ตนมิได้ปฏิบัติหน้าที่โดยครบถ้วนที่พึงคาดหวังได้หรือโดยครบถ้วนตามมาตรฐานการสอบบัญชี ซึ่งโทษของการประพฤติผิดจรรยาบรรณได้กำหนดตามลำดับชั้นจากโทษเบาถึงโทษหนัก ได้แก่ ตักเตือนเป็นหนังสือ ภาคทัณฑ์ พักใช้ใบอนุญาต พักการขึ้นทะเบียน หรือห้ามการประกอบวิชาชีพบัญชีด้านที่ประพฤติผิดจรรยาบรรณโดยมีกำหนดเวลาแต่ไม่เกิน 3 ปี เพิกถอนใบอนุญาต เพิกถอนการขึ้นทะเบียนหรือสั่งให้พ้นจากการเป็นสมาชิก

3.2.7 การพิจารณาและการลงโทษ

เมื่อมีผู้กล่าวหาหรือปรากฏต่อคณะกรรมการจรรยาบรรณว่า ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้ซึ่งขึ้นทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีประพฤติผิดจรรยาบรรณ คณะกรรมการจรรยาบรรณจะดำเนินการสอบสวนพิจารณาโดยเร็ว หากผลการสอบสวนปรากฏว่าผู้นั้นประพฤติผิดจรรยาบรรณ คณะกรรมการจรรยาบรรณ จะมีคำสั่งลงโทษตามข้อ 7.2 ทั้งนี้การออกคำสั่งลงโทษหรือออกคำสั่งยกคำกล่าวหาต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้กล่าวหาทราบเป็นหนังสือโดยเร็วด้วย ผู้กล่าวหาหรือผู้ซึ่งถูกคณะกรรมการจรรยาบรรณสั่งลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งต่อคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีผ่านทางกรมพัฒนาธุรกิจการค้าได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีกำหนด และการอุทธรณ์คำสั่งไม่เป็นการทุเลาการปฏิบัติตามคำสั่งลงโทษ เว้นแต่คณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีจะสั่งเป็นอย่างอื่น ทั้งนี้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชีให้ถือเป็นที่สุด

ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชีว่าด้วยจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2561 (ฉบับใหม่) เกี่ยวกับจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในเรื่องการรักษาความลับ ดังนี้

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องให้ความสำคัญกับความลับของข้อมูลที่ได้มาจากความสัมพันธ์ทางวิชาชีพและทางธุรกิจ ดังนั้น จึงไม่พึงเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวให้กับบุคคลที่สาม โดยไม่ได้รับการอนุมัติจากผู้มีอำนาจอย่างถูกต้อง และเฉพาะเจาะจง เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามสิทธิทางกฎหมาย หรือสิทธิทางวิชาชีพ หรือเป็นหน้าที่ที่ต้องเปิดเผย หรือไม่นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อบุคคลที่สาม⁷⁰

การที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นผู้ตรวจสอบและรับรองงบการเงินของนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นผู้ล่วงรู้ข้อมูลทรัพย์สินของลูกค้า การจะกำหนดให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือไม่ จึงต้องศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของกฎหมายต่างประเทศ ว่ามีข้อดีและข้อด้อยอย่างไร ซึ่งจะได้ศึกษาและวิเคราะห์ในบทถัดไป

3.2.8 องค์กรที่กำกับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลการทำหน้าที่ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ก็คือ “สภาวิชาชีพบัญชี” ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547 สภาวิชาชีพบัญชีมีอำนาจหน้าที่ดังนี้⁷¹

1. ส่งเสริมการศึกษา การอบรม และการวิจัยเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี
2. สอบบัญชีหรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ สอบบัญชีหรือมาตรฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของสมาชิก จัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ระหว่างสมาชิก
3. กำหนดมาตรฐานการบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี และมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพบัญชี
4. กำหนดจรรยาบรรณผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
5. รับขึ้นทะเบียนการประกอบวิชาชีพบัญชี ออกใบอนุญาต พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี
6. รับรองปริญญาหรือประกาศนียบัตรในวิชาการบัญชีของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการรับสมัครเป็นสมาชิก
7. รับรองความรู้ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพบัญชี

⁷⁰ ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชีว่าด้วยจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2561. ข้อ 9.

⁷¹ พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ.2547. มาตรา 7.

8. รับรองหลักสูตรการฝึกอบรมเป็นผู้ชำนาญการ และการศึกษาต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ ของผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี

9. ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของสมาชิกและผู้ขึ้นทะเบียนอันเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพบัญชีให้ถูกต้องตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพบัญชี

10. ช่วยเหลือ แนะนำ เผยแพร่ และให้บริการวิชาการแก่ประชาชนเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชี

11. ออกข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

12. เป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

13. ให้คำปรึกษาและเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับนโยบายและปัญหาของวิชาชีพบัญชี

14. ดำเนินการอื่นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของสภาวิชาชีพบัญชีตามพระราชบัญญัตินี้

3.2.9 การทำบัญชีบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีของบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในหมวด 4 บริษัทจำกัด ส่วนที่ 3 วิธีจัดการบริษัท 4. เป็นเรื่องบัญชีบุคคล กำหนดว่าบัญชีบุคคลของบริษัทต้องทำอย่างน้อยครั้งหนึ่งทุกรอบสองเดือน คือเมื่อเวลาสุครบสิบสองเดือนเป็นขวบปีในทางบัญชีของบริษัท⁷² ดังนั้น บริษัทจะต้องจัดทำบัญชีเงินสด บัญชีกำไรขาดทุนและงบดุลบัญชีกำไรขาดทุน ซึ่งงบดุลดังกล่าวต้องมีรายการย่อแสดงจำนวนทรัพย์สินและหนี้สินของบริษัทกับทั้งกำไรและขาดทุน โดยงบดุลนั้นต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีคนหนึ่งหรือหลายคนตรวจสอบแล้วนำเสนอเพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ภายในสี่เดือนนับแต่วันที่ลงในงบดุลนั้น ซึ่งการทำงานบุคคลของบริษัทจำกัดจึงต้องมีนักบัญชีเป็นผู้จัดทำและรับรองงบการเงินของบริษัทเหล่านั้น ความแตกต่างระหว่าง TA และ CPA ในปัจจุบันผู้ที่สามารถทำการตรวจสอบและรับรองบัญชีตามมาตรา 3 สัตต แห่งประมวลรัษฎากร ในฐานะผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชี ได้แก่บุคคลดังต่อไปนี้

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเป็นผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี ผู้สอบบัญชีภาษีอากรเป็นผู้ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากรจากอธิบดีกรมสรรพากร

การขึ้นทะเบียน การเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากรต้องเป็นผู้ที่ขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากรจากอธิบดีกรมสรรพากร ตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป. 9822544 ส่วนผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องเป็นผู้ที่ขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจากสภาวิชาชีพบัญชี ตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547

⁷² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 1196.

สิทธิในการปฏิบัติงาน ผู้สอบบัญชีภาษีอากรสามารถตรวจสอบและรับรองบัญชีเฉพาะห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก (ทุนไม่เกิน 5 ล้านบาท) สินทรัพย์รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท และรายได้รวมไม่เกิน 30 ล้านบาท ส่วนผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสามารถตรวจสอบและรับรองบัญชีบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร

หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน ผู้สอบบัญชีภาษีอากรปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนด ตามคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.122/2545 สำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก ส่วนผู้สอบบัญชีรับอนุญาตปฏิบัติงานตามที่สภาวิชาชีพกำหนดสำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดใหญ่ และปฏิบัติตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดเช่นเดียวกับผู้สอบบัญชีภาษีอากรสำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก

การรายงานการตรวจสอบและรับรองการทำบัญชี ผู้สอบบัญชีภาษีอากรมีหน้าที่จัดทำรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชี ตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดไว้ในคำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.122/2545 สำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก ส่วนผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีหน้าที่จัดทำรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสำหรับการตรวจสอบและรับรองบัญชีบริษัทและห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดใหญ่ และจัดทำรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีตามที่อธิบดีกรมสรรพากรกำหนดเช่นเดียวกับผู้สอบบัญชีภาษีอากรสำหรับการตรวจสอบห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลขนาดเล็ก

3.3 ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศ

ประเทศที่เป็นสมาชิกของ FATF ทั่วโลก ต่างพยายามปรับปรุงกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน The Financial Action Task Force Recommendations เกี่ยวกับมาตรฐานสากลว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism : AML/CFT) รวมถึงประเทศที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ FATF ต่างก็นำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปปรับปรุงกฎหมายของตนด้วย จึงจำเป็นต้องศึกษามาตรการทางกฎหมายในการรายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายป้องกันและปราบปราม

การฟอกเงินของไทยว่ามีความจำเป็นและเหมาะสมหรือไม่ ในการที่จะกำหนดให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตผู้รับรองงบการเงินมีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ต่อไป

3.3.1 ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรเป็นสมาชิกของ FATF และยังเป็นผู้ให้บริการด้านการเงินที่ใหญ่ที่สุดในโลก อันเป็นผลมาจากเงินทุนจำนวนมากมายที่ไหลผ่านภาคการเงินของประเทศทำให้เกิดความเสี่ยงที่เงินบางส่วนเหล่านี้จะเชื่อมโยงกับอาชญากรรมและการก่อการร้าย สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักของประเทศเกี่ยวกับความเสี่ยงดังกล่าวรวมถึงนโยบายทางกลยุทธ์และการริเริ่มต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนเงินแก่การก่อการร้ายในระดับประเทศ

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรมีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติเงินที่ได้จากการกระทำความผิด ค.ศ.2002 (Proceeds of Crime Act 2002) โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการป้องกันและกันปราบปรามการฟอกเงินของสหราชอาณาจักรไว้ในส่วนที่ 7 ของพระราชบัญญัตินี้ รวมไปถึงมีการกำหนดให้ธุรกิจบางประเภทอยู่ในภาคของการควบคุม เพื่อให้มีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ

องค์กรที่มีอำนาจบังคับใช้มาตรการรายงานธุรกรรมของสหราชอาณาจักร

องค์กรที่บังคับใช้มาตรการการรายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติเงินที่ได้จากการกระทำความผิด ค.ศ.2002 คือ สำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ (The National Crime Agency), อัยการสูงสุด (The Director of Public Prosecutions), อัยการสูงสุดแห่งไอร์แลนด์เหนือ (The Director of Public Prosecutions for Northern Ireland) , ผู้อำนวยการสำนักงานการปราบปรามการทุจริตที่ร้ายแรง (The Director of the Serious Fraud Office) , สำนักงานรายได้และศุลกากรของพระมหากษัตริย์ (Her Majesty's Revenue and Customs)หรือหน่วยงานกำกับดูแลด้านการเงิน (The Financial Conduct Authority) ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 2A อนุมาตรา (2)⁷³

⁷³ Proceeds of crime Act 2002. Section 2A(2). (UK). “In this section “a relevant authority” means—

- (a) the National Crime Agency ,
- (b) the Director of Public Prosecutions,
- (c) the Director of Public Prosecutions for Northern Ireland,
- (d). or

ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ สหราชอาณาจักร

ตามพระราชบัญญัติเงินที่ได้จากการกระทำความผิด ค.ศ.2002 ได้มีการกำหนดมาตรการเกี่ยวกับหน้าที่ในการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย (make the required disclosure) ต่อเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการแต่งตั้งหรือบุคคลที่ได้รับมอบอำนาจจากอธิบดีสำนักงานอาชญากรรมแห่งชาติ⁷⁴ โดยได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีหน้าที่รายงานธุรกรรมด้วย

ในการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีหน้าที่รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย พระราชบัญญัติเงินที่ได้จากการกระทำความผิด ค.ศ.2002 มาตรา330(12)⁷⁵ ได้กำหนดไว้ในภาคธุรกิจที่อยู่ภายใต้การควบคุมที่ต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยไว้ในตารางท้ายพระราชบัญญัติที่ 9 (1) (j) (ja)⁷⁶ ดังนี้

(1) ธุรกิจมีภาคการควบคุมประกอบด้วย

(e) the Director of the Serious Fraud Office.

(f) Her Majesty's Revenue and Customs, or

(g) the Financial Conduct Authority.”

⁷⁴ Proceeds of crime Act 2002. Section 330(4). (UK). “(4)The fourth condition is that he does not make the required disclosure to—

(a) a nominated officer, or

(b) a person authorised for the purposes of this Part by the Director General of the National Crime Agency, as soon as is practicable after the information or other matter mentioned in subsection (3) comes to him.”

⁷⁵ Proceeds of crime Act 2002. Section 330(12). (UK). “(12)Schedule 9 has effect for the purpose of determining what is—

(a) a business in the regulated sector;

(b) a supervisory authority”

⁷⁶ Proceeds of crime Act 2002. SCHEDULE 9(1)(j) (ja). “(1)A business is in the regulated sector to the extent that it consists of—

“(j) the carrying on of statutory audit work within the meaning of section 1210 of the Companies Act 2006 (meaning of “statutory auditor” etc by any firm or individual who is a statutory auditor within the meaning of Part 42 of that Act (statutory auditors);

(ja) the carrying on of local audit work within the meaning of Schedule 5 to the Local Audit and Accountability Act 2014 (eligibility and regulation of local auditors) by any firm or individual who is a local auditor within the meaning of section 4(1) of that Act (general requirements for audit);”

(j) การดำเนินงานตรวจสอบตามกฎหมายภายใต้ความหมายของมาตรา 1210 ของพระราชบัญญัติบริษัท ปี ค.ศ. 2006 โดยบริษัทหรือบุคคลใด ๆ ที่เป็นผู้สอบบัญชีตามกฎหมาย

(ja) การดำเนินงานตรวจสอบภายในตามความหมายของตารางท้ายพระราชบัญญัติที่ 5 สำหรับพระราชบัญญัติการตรวจสอบและการตรวจสอบบัญชีท้องถิ่นปี ค.ศ. 2014 โดย บริษัท หรือ บุคคลใด ๆ ที่เป็นผู้ตรวจสอบภายในตามความหมายของมาตรา 4 (1) ของพระราชบัญญัตินั้น

3.3.2 ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นสมาชิกของ Asia Pacific Group on Money Laundering หรือ APG และได้พัฒนามาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้เข้าไปในแนวทางเดียวกันกับมาตรฐานสากลว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ตามคำแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน The Financial Action Task Force Recommendations และ ปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกของ The Financial Action Task Force : FATF แล้ว

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย

ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สำคัญคือพระราชบัญญัติการต่อต้านการฟอกเงิน, การต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายทางการเงินและการกระทำที่ผิดกฎหมาย ค.ศ.2001 (Anti-Money Laundering, Anti-Terrorism Financing and Proceeds of Unlawful Activities Act 2001) ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ได้ตราขึ้นให้มีการกำหนด การกระทำที่เป็นความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อป้องกันการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายทางการเงินและการกระทำที่ผิดกฎหมาย

องค์กรที่มีอำนาจบังคับใช้มาตรการรายงานธุรกรรมของประเทศไทย

องค์กรที่บังคับใช้มาตรการการรายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติการต่อต้านการฟอกเงิน, การต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายทางการเงินและการกระทำที่ผิดกฎหมาย ค.ศ.2001 คือ “เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ” (Competent authority) โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ผู้มีหน้าที่รายงานต้องรายงานธุรกรรมต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจไว้ในมาตรา 14 (1)⁷⁷

⁷⁷ Anti-Money Laundering, Anti-Terrorism Financing and Proceeds of Unlawful Activities Act 2001.(Malaysia). Section 14(1) “14. (1) A reporting institution shall promptly report to the competent authority”

โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจนั้นได้คือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ทั้งนี้
 เป็นไปตามมาตรา 7 (1)⁷⁸

ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศ
 มาเลเซีย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าพระราชบัญญัติการต่อต้านการฟอกเงิน, การต่อต้านการสนับสนุน
 ทางการเงินแก่การก่อการร้ายทางการเงินและการกระทำที่ผิดกฎหมาย ค.ศ.2001 ได้กำหนดให้ผู้มี
 หน้าที่รายงานต้องรายงานธุรกรรมต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจไว้ในมาตรา 14 (1) แต่ผู้มีหน้าที่รายงาน
 นั้นได้กำหนดไว้ใน ตารางท้ายพระราชบัญญัติที่ 1 เป็นไปตามบทบัญญัติ มาตรา 3(1)⁷⁹

โดยตารางท้ายพระราชบัญญัติที่ 1 ส่วนที่ 1 ข้อที่ 1 ได้กำหนดผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมไว้
 หลายประเภท คือ ธนาคารที่ได้รับอนุญาต ธนาคารเพื่อการลงทุนที่ได้รับใบอนุญาต บริษัท
 ประกันภัยที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับประกันชีวิต ที่ปรึกษาทางการเงินที่ได้รับอนุมัติ
 เกี่ยวกับธุรกิจประกันชีวิต นายหน้าประกันภัยที่ได้รับอนุมัติเกี่ยวกับธุรกิจประกันชีวิต ผู้ออก
 เครื่องมือการชำระเงินที่ได้รับอนุมัติ และนายหน้าการเงินที่ได้รับอนุมัติ⁸⁰

⁷⁸ Anti-Money Laundering, Anti-Terrorism Financing and Proceeds of Unlawful Activities Act 2001.(Malaysia). Section 7(1) “7. (1) The Minister of Finance may, by order published in the Gazette, appoint a person to be the competent authority and such person shall have all the functions conferred on the competent authority by this Act.”

⁷⁹ Anti-Money Laundering, Anti-Terrorism Financing and Proceeds of Unlawful Activities Act 2001.(Malaysia). Section 3(1) “ 3. (1) In this Act, unless the context otherwise requires—
 “reporting institution” means any person, including branches and subsidiaries outside Malaysia of that person, who carries on any activity listed in the First Schedule;”

⁸⁰ Anti-Money Laundering, Anti-Terrorism Financing and Proceeds of Unlawful Activities Act 2001.(Malaysia). FIRST SCHEDULE PU(A) 291/2014 Part 1

“1. Activities carried out by—

- (a) a licensed bank;
- (b) a licensed investment bank;
- (c) a licensed insurer carrying on life business;
- (d) an approved financial adviser in relation to life business;
- (e) an approved insurance broker in relation to life business;
- (f) an approved issuer of designated payment instrument; and
- (g) an approved money-broker”

ทั้งนี้ตารางท้ายพระราชบัญญัติที่ 1 ส่วนที่ 1 ข้อที่ 9 ได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพผู้สอบบัญชีรับอนุญาต มีหน้าที่รายงานธุรกรรมกรรมด้วย⁸¹

3.3.3 ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศนิวซีแลนด์

ประเทศนิวซีแลนด์เป็นสมาชิกหนึ่งในคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Financial Action Task Force : FATF) เมื่อปี ค.ศ.1991 และนอกจากนี้ประเทศนิวซีแลนด์ยังเป็นสมาชิกของ Asia Pacific Group on Money Laundering หรือ APG ด้วย

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศนิวซีแลนด์

ประเทศนิวซีแลนด์ มีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สำคัญคือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ค.ศ.2009 (Anti-Money Laundering and Countering Financing of Terrorism Act 2009) โดยรัฐบาลประเทศนิวซีแลนด์ได้ตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นเพื่อตรวจสอบและยับยั้งการฟอกเงินและการจัดหาเงินทุนสำหรับการก่อการร้าย และเพื่อรักษาและยกระดับชื่อเสียงของประเทศนิวซีแลนด์ ตลอดจนเพื่อสนับสนุนความเชื่อมั่นของประชาชนในระบบการเงิน⁸²

องค์กรที่มีอำนาจบังคับใช้มาตรการรายงานธุรกรรมของประเทศนิวซีแลนด์

องค์กรที่บังคับใช้มาตรการการรายงานธุรกรรมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ค.ศ.2009 คือ “ผู้บัญชาการตำรวจ” โดยกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมทำการรายงานทำธุรกรรมต่อ “ผู้บัญชาการ” (Commissioner) ตามมาตรา 48A(1)⁸³ โดยพระราชบัญญัตินี้ได้ให้ความหมายของ “ผู้บัญชาการ” ไว้ในมาตรา 5 หมายความว่า “ผู้บัญชาการตำรวจ” (Commissioner of Police)⁸⁴

ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศนิวซีแลนด์

⁸¹ Anti-Money Laundering, Anti-Terrorism Financing and Proceeds of Unlawful Activities Act 2001.(Malaysia). FIRST SCHEDULE PU(A) 291/2014 Part 1

“9.Activities carried out by a member as defined in the Accountants Act 1967 [Act 94].”

⁸² Anti-Money Laundering and Countering Financing of Terrorism Act 2009. Section 3(1). (NZ).

⁸³ Anti-Money Laundering and Countering Financing of Terrorism Act 2009. Section 48A(1). (NZ).

⁸⁴ Anti-Money Laundering and Countering Financing of Terrorism Act 2009. Section 5. (NZ).

โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ค.ศ.2009 ได้กำหนดผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้เป็น “หน่วยงานการรายงาน” (reporting entity) ซึ่งตามมาตรา 5 นั้น หน่วยงานการรายงานนั้นหมายถึง คาสีโน, ธุรกิจหรืออาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่กำหนด, สถาบันการเงิน, ตัวแทนจำหน่ายสินค้าที่มีมูลค่าสูง, คณะกรรมการการแข่งขันนิวซีแลนด์ และยังคงรวมถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ประกาศโดยกฎระเบียบให้เป็นบุคคลที่มีหน้าที่รายงานตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัตินี้, บุคคลอื่นใดที่กฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้เสมือนว่าเป็นบุคคลที่มีหน้าที่รายงาน แต่ไม่รวมถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ประกาศโดยกฎระเบียบเพื่อไม่ให้บุคคลที่มีหน้าที่รายงานตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัตินี้

นอกจากนี้แล้ว มาตรา 5 ของพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดให้ผู้ให้บริการในด้านการบัญชีมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยกำหนดไว้ในความหมายของ “ธุรกิจหรืออาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงินหรือที่กำหนด” (a designated non-financial business or profession) ดังนี้

“ธุรกิจหรืออาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงินหรือที่กำหนด” หมายถึง

(A) สำนักงานกฎหมาย ผู้ประกอบการให้บริการ โอนกรรมสิทธิ์ บริษัทให้บริการ โอนกรรมสิทธิ์ บริษัทผู้ให้บริการในด้านการบัญชี ตัวแทนด้านอสังหาริมทรัพย์ หรือ ผู้ให้บริการทรีสต์ ที่ดำเนินธุรกิจตามปกติอย่างน้อย 1 กิจกรรมดังต่อไปนี้

(i) ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของนิติบุคคลหรือตามข้อตกลงทางกฎหมาย

(ii) ทำหน้าที่หรือจัดให้มี การเสนอชื่อบุคคลที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการ ผู้ถือหุ้นหรือผู้จัดการทรีสต์ ของนิติบุคคลหรือตามข้อตกลงทางกฎหมาย

(iii) การให้บริการที่ตั้งของสำนักงานหรือธุรกิจที่ได้รับการจดทะเบียน ที่อยู่ สำหรับการติดต่อ หรือที่ตั้งในการบริหารจัดการบริษัท ห้างหุ้นส่วน หรือนิติบุคคลอื่น ...

(iv) การจัดการกองทุนลูกค้า (นอกเหนือจากจำนวนเงินที่จ่ายเป็นค่าธรรมเนียม สำหรับการให้บริการทางวิชาชีพ) บัญชีเงินฝาก, หลักทรัพย์หรือสินทรัพย์อื่น ๆ

(v) การให้บริการงานด้านอสังหาริมทรัพย์ (ตามความหมายของมาตรา 4 (1) แห่ง the Real Estate Agents Act 2008) เพื่อทำธุรกรรม (ตามความหมายของมาตรา 4 (1) แห่ง the Real Estate Agents Act 2008)

(vi) การมีส่วนร่วมหรือให้คำแนะนำในนามของลูกค้าต่อบุคคลอื่นเพื่อ –

(A) การโอนกรรมสิทธิ์ใด ๆ (ตามความหมายของ มาตรา 6 แห่ง the Lawyers and Conveyancers Act 2006) เพื่อทำธุรกรรม (ตามความหมายของมาตรา 4 (1) แห่ง the Real Estate Agents Act 2008) คือ

- การขาย, การซื้อหรือการ ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์หรือกรรมกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

- การอนุญาต,การขายหรือการซื้อหรือการกำจัดหรือการครอบครองอสังหาริมทรัพย์หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดในที่ดิน (นอกเหนือจากการเช่าซึ่ง the Residential Tenancies Act 1986 มีผลบังคับใช้):

- การอนุญาต,การขายหรือการซื้อหรือการกำจัดหรือการ ได้มาซึ่งใบอนุญาตที่สามารถจดทะเบียนได้ภายใต้ the Land Transfer Act 1952:

- การอนุญาตการขายหรือการซื้อหรือการกำจัดหรือการ ได้มาซึ่งข้อตกลงสิทธิในการประกอบอาชีพอื่น ๆ ตามความหมายของมาตรา 5 แห่ง the Retirement Villages Act 2003:

(B) ธุรกรรม (ตามความหมายของมาตรา 4 (1) แห่ง the Real Estate Agents Act 2008)

(C) การโอนผลประโยชน์ที่เป็นประโยชน์ในที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อื่น ๆ หรือ

(D) การทำธุรกรรมในนามของบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการซื้อ . โอนหรือขายธุรกิจหรือนิติบุคคล (เช่น บริษัท) และการจัดการตามกฎหมายอื่น ๆ หรือ

(E) การทำธุรกรรมในนามของลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง, การดำเนินงาน และการจัดการนิติบุคคล (เช่น บริษัท) และการจัดการตามกฎหมายอื่น ๆ หรือ

b) รวมถึงบุคคลหรือกลุ่มของบุคคลที่ประกาศโดยกฎระเบียบเพื่อเป็นธุรกิจหรือวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่กำหนดไว้สำหรับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ แต่

(c) ไม่รวมถึงบุคคลหรือกลุ่มของบุคคลที่ประกาศโดยกฎระเบียบเพื่อไม่ให้เป็นธุรกิจหรือวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่กำหนดไว้สำหรับวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

3.4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเกี่ยวกับ ปัญหาการบังคับใช้มาตรการตรวจสอบทรัพย์สินของอาชญากร

จากการดำเนินการสัมภาษณ์พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเห็นในการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางบัญชีให้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีดังนี้⁸⁵

ผู้ประกอบวิชาชีพทางบัญชีมีความเสี่ยงที่จะถูกผู้กระทำความผิดใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงิน เพราะเป็นด่านแรกที่มีความสำคัญสูงในการตรวจสอบลูกค้า การประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางบัญชีเข้าไปมีส่วนรู้เห็นเกี่ยวกับการทำธุรกรรมต่าง ๆ ของลูกค้า

ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเครื่องมือหนึ่งที่เจ้าหน้าที่นำมาใช้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินคือ “การรายงานธุรกรรม” โดยในปัจจุบันนี้การป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ป.ป.ง.) ใช้ข้อมูลจากการรายงานธุรกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพอื่นนอกจากสถาบันการเงิน เพื่อใช้เชื่อมโยงเครือข่ายหรือเส้นทางในการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมหรือผู้กระทำความผิดกับข้อมูลการรายงานธุรกรรมจากสถาบันการเงินได้เป็นอย่างดี จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต้องได้รับรายงานธุรกรรมจากผู้ประกอบวิชาชีพอื่นนอกจากสถาบันการเงิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด ตามข้อแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน FATF ได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางบัญชี มีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรม

The Financial Action Task Force: FATF เป็นคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน เป็นองค์การระหว่างรัฐบาลที่มีบรรดารัฐมนตรีของประเทศสมาชิกร่วมกันจัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1990 มีภารกิจในการจัดตั้งมาตรฐานด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย โดยมีเป้าหมายเพื่อคุ้มครองมิให้มีการระบบการเงินระหว่างประเทศไปใช้กระทำความผิด ให้ประเทศต่าง ๆ ปฏิบัติตาม ทั้งด้านกฎหมายและยังมีกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อก่อการร้ายในระดับนานาชาติด้วย

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้เป็นประเทศสมาชิก FATF โดยตรง เนื่องจากมาตรฐานกฎหมาย และมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ซึ่งหาก

⁸⁵ สัมภาษณ์ พงศธร ทองคั่ง และ สุปรานี สติเดชเจริญ. (2562, 26 เมษายน). *พนักงานเจ้าหน้าที่สำนักงานปราบปรามการฟอกเงิน*. สัมภาษณ์.

ไทยเข้าเป็นประเทศสมาชิกได้ก็จะมีผลดีต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ แต่ประเทศไทยเป็นสมาชิกของ Asia Pacific Group on Money Laundering (APG) ซึ่งข้อบังคับของ APG กำหนดให้ประเทศสมาชิกของกลุ่มต้องปฏิบัติตามข้อแนะนำของ FATF ด้วย และนอกจากนี้ทุกประเทศสามารถถูก FATF จัดลำดับเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงในการสนับสนุนการฟอกเงิน โดยเมื่อปี พ.ศ. 2555 ประเทศไทยเคยถูก FATF จัดอันดับอยู่ในกลุ่มประเทศ Dark Grey List หรือประเทศที่ถูกระบุว่ามีความเสี่ยงสูงต่อการฟอกเงิน แต่ปัจจุบัน FATF ยกเลิกไทยออกจากลิสต์ดังกล่าวแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 แล้ว

ในกรณีที่ประเทศใดไม่ปฏิบัติตามข้อแนะนำของคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน The Financial Action Task Force Recommendations และถูกจัดอยู่ในลิสต์ที่มีความเสี่ยงต่อการฟอกเงินจะได้รับผลกระทบเกี่ยวกับการเงิน จะส่งผลเสียของภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของประเทศ ตลอดจนส่งผลกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันทางการเงิน เนื่องจากประเทศคู่ค้าบางประเทศมีข้อกำหนดเข้มงวดในการทำธุรกิจกับคู่ค้าที่ไม่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล หรือเพิ่มมาตรการตรวจสอบธุรกรรมที่ทำกับต่างประเทศดังกล่าวทำให้ภาคธุรกิจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และต้องใช้เวลาและขั้นตอนในการทำธุรกรรมมากขึ้นและประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการทำธุรกรรม

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ได้มีการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางบัญชีมีหน้าที่ในการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามข้อแนะนำของคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน The Financial Action Task Force Recommendations นอกจากนี้ประเทศที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางบัญชีมีหน้าที่ในการทำธุรกรรม เช่น สิงคโปร์ และมาเลเซีย ซึ่งทั้งสองประเทศเป็นสมาชิกของ FATF แล้ว

การแก้ไขกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทยให้เป็นไปตามข้อแนะนำของคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน The Financial Action Task Force Recommendations จะส่งผลดีดังนี้คือ ผลดีอย่างเป็นทางการคือ ได้รับความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการฟอกเงินประเทศต่าง ๆ และได้รับการยอมรับว่ามีการปฏิบัติที่เป็นสากล อย่างไม่เป็นทางการคือ ขอข้อมูลข่าวกรองทางการเงินจากประเทศที่มีการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางบัญชีเป็นผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมได้ หากมีการรายงานธุรกรรมจากวิชาชีพดังกล่าว ทั้งนี้อยู่ในระหว่างการผลักดันการแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เพื่อกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางบัญชีมีหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นไปตามแนวทางของข้อแนะนำของคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน The Financial Action Task Force Recommendations ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางบัญชี

มีความเสี่ยงที่จะถูกผู้กระทำความผิดใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงิน เพราะเป็นด่านแรกที่มีความสำคัญสูงในการตรวจสอบลูกค้า และจะช่วยในการป้องกันการฟอกเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเห็นได้จากกฎหมายในหลายประเทศซึ่งมีการกำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางบัญชีเป็นผู้มีหน้าที่ในการรายงานธุรกรรม

จากการศึกษากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย ซึ่งได้กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้มีอาชีพอื่นที่มีความเสี่ยงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินมีหน้าที่รายงานธุรกรรม และกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของไทย เห็นได้ว่าผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีด้านการทำบัญชี การสอบบัญชี การบัญชีบริหาร การวางระบบบัญชี และการบัญชีภาษีอากร เป็นบุคคลภายนอกองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่มีโอกาสรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมากที่สุด แต่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่รายงานธุรกรรม แต่เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับแนวทางการรายงานธุรกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของ สหราชอาณาจักร นิวซีแลนด์ และมาเลเซีย ซึ่งแต่ละประเทศได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ตามมาตรฐานสากลด้านการต่อต้านการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายและการแพร่อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (International Standards on Combating Money Laundering of Terrorism & Proliferation) ตามข้อแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน The Financial Action Task Force Recommendations แม้แต่ละประเทศดังกล่าวจะมีการกำหนดหน้าที่รายงานธุรกรรมไว้ในกฎหมายในรูปแบบที่แตกต่างกันก็เป็นเพียงรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น เช่น ประเภทการทำธุรกรรมที่ต้องรายงาน ตลอดจนข้อยกเว้นที่ไม่ได้ทำการรายงานและบทคุ้มครองผู้รายงานของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของแต่ละประเทศ

จากการที่ประเทศไทยไม่ได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีให้มีหน้าที่รายงานธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ทั้งที่ผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวมีบทบาทหน้าที่ในการทำหน้าในการทำบัญชี การสอบบัญชี การบัญชีบริหาร การวางระบบบัญชี และการบัญชีภาษีอากรให้แก่บริษัทหรือนิติบุคคลต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายของไทย ซึ่งในการทำหน้าที่เกี่ยวกับบัญชีดังกล่าว มีความเสี่ยงสูงที่ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจะตกเป็นเครื่องมือในการฟอกเงินให้แก่องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำบัญชี ตรวจสอบ และรับรองบัญชีของบริษัทหรือนิติบุคคลที่องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติจัดตั้งขึ้นมาเพื่อใช้ในการฟอกเงิน จึงต้องศึกษาข้อแนะนำของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน The Financial

Action Task Force Recommendations ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่รายงานธุรกรรม และกฎหมาย ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศที่ได้มีการบัญญัติกฎหมายโดยกำหนดให้ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่รายงานธุรกรรมต่อเจ้าพนักงานแล้ว เพื่อหาข้อสรุปและเสนอแนะ ในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 โดยการ กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีมีหน้าที่รายงานธุรกรรม ทั้งนี้ เพื่อให้การปราบปราม อาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย ซึ่งจะได้วิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียในการที่จะนำมาตรการตาม อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร และข้อเสนอแนะ ของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน มาปรับใช้กับกฎหมายป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินของไทยในบทต่อไป เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทย